

**ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
ВІДКРИТОГО МІЖНАРОДНОГО УНІВЕРСИТЕТУ РОЗВИТКУ
ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

_____ Н.О. Рябокінь

«23» січня 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОГО
ДИСКУРСУ**

Виконав:

здобувач вищої освіти
спеціальності 035 «Філологія (переклад)»

Давиденко Віталій Володимирович

Керівник:

Рябокінь Наталія Олександрівна,
к.ф.н., доцент, доцент кафедри філології
та соціально-гуманітарних дисциплін

**ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»**

Освітній рівень: *магістр*

Галузь знань: 03 Гуманітарні дисципліни

Спеціальність: 035 Філологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
філології та соціально-гуманітарних
дисциплін

Наталія РЯБОКІНЬ

_____ (підпис)

“23” січня 2023 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Давиденку Віталію Володимировичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ»

керівник роботи Рябокінь Н.О., кандидат філологічних наук, доцент кафедри

затверджені наказом по інституту від “_____” _____ 202_ року № _____

2. Строк подання здобувачем освіти роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Виконавці
1.	Забезпечення здобувачів освіти методичними рекомендаціями по виконанню роботи	На початку навчання	Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін
2.	Вивчення напрямків дослідження	За графіком	Здобувач освіти
3.	Складання плану роботи та підготовки індивідуального завдання роботи	За графіком	Наук. керів. Здобувач освіти
4.	Аналіз літератури за проблемою. Робота над теоретичною та практичною частиною дослідження	За графіком	Здобувач освіти
5.	Підготовка наукових тез з теми, що досліджувалась	За графіком	Наук. керів. Здобувач освіти
6.	Подання на кафедру закінченої роботи, включаючи електронну версію (з метою перевірки її на плагіат)	До передзахисту	Наук. керів. Здобувач освіти
7.	Підготовка письмового відгуку на роботу	До передзахисту	Наук. керів.
8.	Проведення попереднього захисту робіт	За графіком	Комісія
9.	Прийняття рішення про допуск роботи до захисту	За графіком	Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін
10.	Зовнішнє рецензування	До передзахисту	Наук. керівнк
11.	Направлення робіт з рецензією до екзаменаційної комісії (ЕК) для захисту	За графіком	Кафедра філології та соціально-гуманітарних дисциплін
12.	Захист роботи	За графіком	Комісія

Здобувач освіти _____ (підпис) _____ (ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи _____ (підпис) _____ (ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ТЕРМІНУ ТА ТЕРМІНОСИСТЕМИ В МОВОЗНАВСТВІ	8
1.1. Термін як особлива лексична одиниця	8
1.2. Структура англомовних економічних термінів	13
1.3. Семантичні	22
1.4. Способи перекладу англомовних термінів	26
РОЗДІЛ II. СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ	30
2.1. Способи перекладу фінансових термінів	31
2.2. Способи перекладу торгових термінів	37
2.3. Способи перекладу податкових термінів	47
2.4. Способи перекладу бухгалтерських термінів	52
2.5. Способи перекладу термінів криптоіндустрії	58
2.6. Зіставний аналіз частотності вживання способів перекладу англомовних економічних термінів на українську мову	62
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ВСТУП

Актуальність роботи визначається тим, що проблема вибору способів перекладу англomовного дискурсу на українську мову є затребуваною та важливою для міжкультурної комунікації. Це обумовлене досить бурхливим розвитком зв'язків в економіці між державами, а також появою нових вільних зон економіки та іншими процесами, завдяки яким виникає інтеграція у міжнародній сфері економіки.

Метою кваліфікаційної роботи є виявлення найчастіших способів перекладу англomовних економічних термінів на українську мову на матеріалі електронних ЗМІ. Для того, щоб досягти зазначеної мети було поставлено такі **завдання**:

- 1) дати визначення терміну та різновидам термінів;
- 2) дослідити сутність способів перекладу;
- 3) проаналізувати частотність вживання різних способів переказу фінансових термінів;
- 4) проаналізувати частотність вживання методів перекладу англomовних торгових термінів;
- 5) проаналізувати частотність використання методів перекладу англomовних податкових термінів;
- 6) проаналізувати частотність вживання методів перекладу англomовних бухгалтерських термінів;
- 7) проаналізувати частотність вживання способів перекладу англomовних термінів криптоіндустрії;
- 8) провести порівняльний аналіз щодо частотності вживання методів перекладу за поточними категоріями.

Об'єктом дослідження є переклад англomовних економічних термінів на українську мову.

Предметом дослідження є способи перекладу англомовних економічних термінів на українську мову на матеріалі електронних ЗМІ.

Для виконання поставлених завдань у роботі використовуються такі **методи** дослідження: метод суцільної вибірки; аналіз наукової літератури; метод кількісних підрахунків та порівняльний аналіз, під час якого аналізувалася форма та зміст текстів перекладу та оригіналу.

Матеріалом дослідження послужили 100 фінансових термінів, 100 торгових термінів, 50 податкових термінів, 50 бухгалтерських термінів, 50 термінів криптоіндустрії в оригіналі та перекладі, опублікованих у виданнях Bloomberg, The New York Times, The National Interest, Intellinews, Forbs Relations, Atlantic Council, Los Angeles Times і т.д. та їх переклад.

Теоретичну основу роботи склали роботи Н.М. Акоюнц, Л.Г. Верба, О.В. Глоба, Г. Т. Дуднік, В. Карабан, В.О. Козлюк, І.В. Корунець та інших.

Новизна роботи обумовлена тим, що в роботі виявляються ті стратегії перекладу англомовних термінів в економічному дискурсі, які є актуальними на сьогодні. Також пропонується порівняльний аналіз частотності вживання способів перекладу залежно від економічної сфери вживання терміна.

Практична значущість роботи полягає в тому, що робота розширює уявлення про способи перекладу термінів економічної галузі з англійської мови на українську, а також у тому, що результати дослідження можуть бути використані в курсі практики та теорії перекладу.

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що вона робить певний внесок у розвиток основних уявлень про способи перекладу економічних термінів. Розгляд економічних термінів, з погляду їх класифікації та визначення способів їх перекладу за категоріями дозволяє виявити певну закономірність у перекладі даних термінів.

Апробація роботи. Результати дослідження були апробовані на науково-практичних конференціях науковців, студентів і молодих учених різного рівня, зокрема статті та доповідь на 6 Міжнародній конференції

«Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально економічного розвитку України: виклик глобального світу»: матеріали Міжн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19-20 травня 2022 р. К.: Університет «Україна, 2022, та всеукраїнській – «Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика»: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 9 грудня 2022 року / Полтавський інститут економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Полтава: ШЕП, 2022.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ I. ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ТЕРМІНУ ТА ТЕРМІНОСИСТЕМИ В МОВОЗНАВСТВІ

1.1. Термін як особлива лексична одиниця

Під терміном у загальному розумінні визначають слово чи поєднання слів, яке означає поняття певної сфери діяльності чи знання. Таким чином, терміни це одиниці штучної або природної мови (слова, поєднання слів і символів, поєднання літер і цифр), які мають на увазі особливу колективну свідому домовленість спеціальними значеннями в термінології, що досить змістовно і точно відображають головні, основні ознаки визначень.

О.В. Глоба має на увазі, що терміни - це "слова або словосполучення спеціальної (наукової, технічної тощо) мови, створювані для точного вираження спеціальних понять та позначення спеціальних предметів" [Глоба, с.12].

Під терміном розуміється спеціальне слово в емоційно-нейтральному забарвленні або поєднання слів, яке існує у певній галузі професії та вживається в особливих випадках. Термін точно передає назву певного поняття, яке належить до певної галузі техніки чи науки. У спеціалізованій літературі основне семантичне навантаження несуть терміни, і займають основне положення серед інших службових та загальнолітературних термінів.

Під терміном також розуміється "слово або словосполучення (утворене за допомогою підрядних зв'язків), і має професійне значення, яке виражає поняття, що застосовується під час освоєння та пізнання деякого кола об'єктів і відносин між ними - під кутом зору певних професій".

Як головне передбачається розуміння терміна, запропоноване А.Е. Левицьким: «Термін є особливим словом, яке прийняли у сфері професійної діяльності та яке застосовується в особливих ситуаціях» [Левицький, с. 87].

Г. Наконечна вважає, що терміни відрізняються від загальноживаних слів, тим, що вони не експресивні і мають одне значення [Наконечна, с. 30]. Так одна категорія термінів втратила зміст, і досить широко проникли в різні стилі мови, інша категорія термінів зберегли вузьке вживання. Слово, яке виступає в ролі терміна, досить часто має еквівалент в іноземній мові, і його семантизація здійснюється за допомогою перекладу.

Терміни – це певні слова. Як прості слова, терміни складаються зі звуків і літер, тобто таким чином, вони є словами за формою. Зміст терміна подається як спеціальне обмежене стилістично визначення слова. За словами Л.В. Савицької, термін позначає слово чи поєднання слів, що з поняттям, які стосуються певної сфери знання. У першу чергу термін належить до лексичних одиниць, які зараховуються до особливої лексики [Савицька].

Термін – це член певної термінологічної системи, яка належить до певної галузі виробництва, техніки, науки, а його певне значення позначається місцем у системі мови. Усі терміни мають свою чітку дефініцію в системі інших термінів тієї ж галузі. Терміни, на відміну від слів, вживаних у побуті, часом однозначні серед своїх термінологічних полів: один термін може бути терміном для різних професійних галузей, але це омонімія, а не полісемія. Терміни протиставляються загальноживаним словам і в тому варіанті, що вони взаємопов'язані з конкретною концепцією науки, тобто відображають теоретичне осмислення та підсумки у дослідженнях науки.

Визначення терміна допомагає відобразити спеціальне значення у всьому його обсязі та з усіма ознаками. Визначити спеціальне поняття, в певному сенсі означає описати згаданий об'єкт, перерахувати ознаки цього об'єкта. Отже, термін визначається як символ, який застосовується для позначення особливого поняття, яке в даному випадку є явищем у реальності. В результаті цього значення терміна співвідноситься за змістом з особливим поняттям, а дати визначення терміну означає дати опис спеціального поняття за допомогою його ознак.

У спеціальній науковій літературі досить докладно було досліджено специфічні термінологічні ознаки, а саме точне наукове визначення (дефініція), тісний поняттєвий зв'язок, моносемічність у межах поля, відсутність або брак експресії, нейтральність у стилістичному плані. Термін, так само як і слово, виражає поняття, яке виступає позначенням про об'єкт, предмет, який названо словом-терміном. Термін на відміну від звичайного слова представляє певне поняття, яке визначає об'єкт, вказаний насправді у всій його повноті, своєю чергою звичайне поняття виступає лише загальним уявленням об'єкта.

Термін, як правило, означає спеціальне поняття і в даному значенні термін однозначний. Присутність деяких дефініцій - це є результатом застосування терміна для позначення спеціальних понять, що входять у різні системи та підсистеми понять. Багатозначність термінів легко запобігається, тому що досить встановити системи або підсистему, до якої належить термін, і в даній системі у терміна виділятиметься лише одне значення. Наприклад розглянемо термін power (сила, потужність), що має двома ключовими значеннями: to apply power to... (electricity) «передавати струм щось»; та active power (mechanics) - активна потужність (механіка). У будь-якому з представлених систем термінів (electricity і mechanics), цей термін співвідноситься з деякими певними поняттями.

Дуже небагато термінів задовольняють цю вимогу, наприклад, навіть у межах однієї професійної діяльності, наприклад:

слово money перекладається як гроші, багатство, монетні валюти, виграш на скачках"; stock - визначається як, акції, асортимент, інвентар, фонд. Це викликає певні труднощі для чіткого розуміння змісту тексту і ускладнює роботу перекладача.

Безпосередньо з однозначністю пов'язане і протилежне правило про те, щоб у будь-якого поняття був тільки єдиний термін, таким чином, щоб не існувало слів - синонімів, які збігаються за позначенням. Ймовірно, що чітко

розпізнавання предметів та понять утруднено, якщо один і той самий об'єкт визначається по-різному, у такому разі, може виникати плутанина через назву того самого предмета, або явища різними словами. При цьому в термінології досить часто зустрічається феномен синонімії, наприклад, безумовними синонімами є терміни теоретичної фонетики - spirants (спіранти) і fricatives (фрикативи). У мистецтві термін colour, що означає колір, фарба, має низку синонімів для всіх значень: hue, shade, tint, tinge для одного слова "колір" і paint, tint, dye для іншого слова "фарба".

Проте Г. Наконечна зауважує, що в термінології абсолютні синоніми є досить невеликий період часу. У наступному періоді відбувається розподіл сем у змісті компонентів речення і у синонімів, як правило, з'являються відмінності в галузі використання (термін, стилістична забарвлення і т.д.), або набувають нового змісту залежно від поєднання з іншими членами речення. У первісному випадку вони стають стилістичними, а в іншому - умовними (або неповними) понятійними синонімами. Розподіл галузей функціонування іменників і dale зі змістом долина є зразками формування стилістичних синонімів [Наконечна, с. 35].

Неможливо провести точну межу серед термінів та слів побутової мови через багатозначність багатьох слів. Наприклад, подібні відомі визначення, як electricity - електрика, temperature - температура, становлять терміни в нашому побутовому спілкуванні, внаслідок того, що наукова або технічна основа не така важлива роль. З іншого боку, такі елементарні слова water, що в перекладі означає вода, а також earth, перекладається як земля, fire - вогонь, pressure, що перекладається як тиск, виступають термінами в науковому та технічному контексті, коли вони виступають носіями основний смислового навантаження.

У термінах відображається чіткіше, акцентоване визначення наукової чи технічної думки. Наприклад, слово water, що в перекладі означає вода - це хімічна сполука, що складається з двох елементів водню та одного елемента

кисню. За твердженням Д. Фурта, непростий зв'язок між словами побутової мови та термінами, ускладнює виявлення термінології певних сфер наукової та технічної літератури [Фурт, с.29].

Термінологія, яка є сукупністю термінів, яка є незалежним поділом літературної мови, безпосередньо пов'язаною з діяльністю у певній професійній сфері. Терміни будь-якої галузі науки, техніки, виробництва формують власні концепції, які характеризуються, першочергово, понятійними взаємозв'язками професійного знання, з конкретним бажанням сформулювати ці засобами мови. Лексика термінології представляє ймовірність більш точно, чітко та економічно висловлювати зміст даного об'єкта та гарантує точне подання досліджуваного питання.

Системність терміна відстежується за допомогою інших особливих визначень, які є у його понятті. Будь-яке визначення своїми витокami йде від родового поняття. Наприклад, такі терміни з технічної області як *machine*, що перекладається як машина і *engine*, що теж перекладається як машина, формуються за допомогою родових визначень *device*-механізм, пристрій, що дає можливість зарахувати їх до понятійної системи *devices*, але вони будуть використовувати різні зони в цій системі, внаслідок того, що інші особливості у них будуть різні: *machine* - (device that convert heat or other forms of energy into mechanical energy), а *engine* - devices that perform mechanical work (механізм, що робить механічні дії). Систематизація може допомогти прибрати термінологічну багатозначність, зважаючи на те, що співвідносячи слово з різними родовими поняттями, відрізняємо значення термінів у різних підсистемах.

Слова також можуть вживатися як терміни, що використовуються в межах цього стилю, а також спеціальні значення слів загальнонародного вживання. Терміни зобов'язані гарантувати та повинні забезпечувати точний і чіткий напрямок на вказівку реальних об'єктів та явищ. Отже, до цього виду

термінів пред'являються спеціальні умови, завдяки яким терміни мають особливі характеристики та риси, які відрізняють їх від інших термінів.

Терміни виступають як особливі елементи мови, тобто є членами термінологічної системи, що характеризуються такими відмінними рисами: точність; однозначність; системність; об'єктивність; мотивованість. Безумовно, у матеріалах науково-технічних текстів застосовується не лише термінологічна та спеціальна лексика. У них трапляється величезна кількість загальнонародних слів, які вживаються у будь-яких функціональних стилях. При перекладі даних одиниць лексики перекладач науково-технічної літератури стикається з подібними труднощами і з метою їхнього подолання застосовує такі самі прийоми, як перекладачі художньої літератури. У науково-технічних текстах трапляються також і лексичні елементи, які більш властиві для стилю спілкування, при передачі яких перекладачеві потрібно зустрічатись із потребою добору стилістико-експресивних варіантів. Отже, перекладачеві науково-технічної літератури мало володіти розуміннями у сфері спеціальної лексики та термінології. Так само як і будь-який перекладач, він повинен володіти абсолютно всією різноманітністю мов, з якими він стикався у своїй професійній практиці.

Проблема класифікації термінів є особливо значущою при розв'язанні труднощів перекладацької діяльності. Проте, можна зазначити, що загальної класифікації термінів начасі відсутня, оскільки експерти систематизують дані лексичні елементи з різних сторін. Більш відомими підставами для класифікації термінів виступають наведені нижче: джерело виникнення термінів; сфера використання термінів; структура термінів.

1.2. Структура англомовних економічних термінів

Терміни виражають загальні цілісні поняття, що мають різний ступінь змістової структури, в цілому вони найбільш стійкі, у порівнянні з вільними

поєднаннями слів літературної мови за власною лексико-семантичною організацією. Дані терміни можна зарахувати до лексичних поєднань слів, відмінною рисою яких є той факт, що положення компонента заповнюється не довільним словом відповідної групи, а лише певними, які утворюють певну семантичну групу.

В англійській термінології науково-технічної документації існує величезна кількість термінів, які складаються з деякої кількості елементів:

read-write head for magnetic tape unit (універсальна головка пристрою обчислювальної машини, що запам'ятовує, на магнітній стрічці)

Такі багатоконпонентні терміни відносяться до двох типів:

- нерозкладні терміни словосполучення;
- розкладні терміни словосполучення.

Стійкі термінологічні поєднання слів значно простіше піддаються перекладу, ніж складні слова – терміни, зважаючи на те, що в них елементи граматично оформлені, що у свою чергу спрощує виявлення смислових зв'язків серед них.

У певних поєднаннях слів граматичне оформлення здатне виявлятися: суфіксами (selective communication); прийменниками (system of taxes); закінченнями (контрольний систем). З цієї причини зазвичай конотаційна сутність термінологічних поєднань не дозволяє практично жодних неточностей у трактуванні термінів.

Велике зацікавлення приділяється систематичності термінів, які сформувалися. У численних сферах винайдено спеціалізовані принципи створення понять для визначень чи предметів особливого класу.

Поєднання слів формуються за допомогою додатку до терміну, що позначає родові поняття, уточнюючих властивостей, з метою створити видові поняття, які безпосередньо пов'язані з початковими. Подібні терміни є стислими визначеннями, які підводять це поняття під найбільш єдине і водночас вказують на його специфічну ознаку. Подібним способом виникають

специфічні термінологічні групи, які включають множинні типи явища, що позначається.

Наприклад, англійське слово *tax*, перекладається як «податок, мито, збір, членські внески, тягар, вантаж, плата за рахунком, ціна, несхвалення, засудження» застосовується як основа для термінів, які уточнюють вид збору податків:

- *income tax* - прибутковий податок;
- *expenditure tax* - податок на витрати;
- *land-tax* - податок на землю;
- *Value-added tax* – податок на додану вартість.

Термін це складне слово, або сукупність двох або більше слів, що наводяться в словниках: *distributable items* (нерозподілений дохід), *book value* (балансова вартість) і т. д. Стійке термінологічне поєднання слів, як правило, утворюється шляхом поєднання прикметника та іменника, дієприкметника з іменником або кількох іменників, які об'єднані прийменником: *accounting convention* (метод бухгалтерського обліку), *building of competences* (підвищення кваліфікації), *utilization of*.

Терміни виступають складними словами і все більш посилено потрапляють в іноземну науково-технічну літературу, тому що значення складного слова часто найбільш чітко спеціалізоване, на відміну від значення відповідного поєднання слів. Наприклад, складне слово *allweather fighter* («всепогодний винищувач», означає вид винищувача, який спеціалізований для дій у денні та нічні зміни за будь-якої погоди) і *fighter for all weather* (літак, що підходить для дій у будь-яку погоду).

Л.Г. Верба визначає кілька формальних правил у тому, щоб перекласти складні слова (двокомпонентные терміни) [Верба].

В першу чергу необхідно встановити до якої лексико-семантичної групи зараховуються елементи складного слова, тобто який зміст вони містять: об'єкти, дії, якості і т. д. Складний термін, в якому обидва елементи

означають предмети, наприклад, автомобілі, апаратура, обладнання і т. д., завжди має різний переклад, що залежить від того, в якому співвідношенні перебувають між собою ці предмети.

У разі, якщо другий предмет є частиною першого, в такому разі український еквівалент набуває вигляду: іменник одн., Н. відмінка + іменник одн., Р. відмінок. Наприклад:

- wheat consumption (споживання пшениці)
- control system (система контролю).

Коли один компонент є частиною другого, то в такому разі перший елемент буде перекладатися як прикметник, оскільки він встановлює якісну відмінну рису для другого предмета, що відрізняє його від інших аналогічних об'єктів. Наприклад:

- laboratory research (лабораторне дослідження)
- Gas consumption (газове споживання).

Однак, коли один елемент складного слова – це предмет, а другий – позначає його властивість, тобто значну характеристику предмета – маса, площа, товщина, швидкість, тиск та ін. називного відмінка, а еквівалент першого елемента набуває конфігурації родового відмінка. Наприклад:

- crash test (перевірка аварії)
- Bank details (реквізити банку).

Для того, щоб розуміти, в якому числі встановити іменник, який позначає предмет, необхідно в мікроконтексті складного слова відшукати відповідне англійське слово-термін як незалежне слово і встановити його граматичне число. Безпосередньо всередині складного слова граматичне число неможливо встановити, тому що в більшості випадків елементи складного слова пишуться окремо, проте варто зазначити, що ці елементи не виступають як самостійні слова, а є лише основами. Тому кількість предметів, які відзначені першим елементом не виражаються в складному слові.

Під час розгляду складного слова типу «предмет + властивість» необхідно зосередити інтерес на той випадок, чи належить це поняття, висловлене другим елементом, до предмета, який позначений першим елементом. У разі, якщо перший елемент складного слова – терміна означає предмет, а другий позначає дію, що відбувається з цим предметом, у цьому випадку український еквівалент другого елемента набуває конфігурації називного відмінка, а еквівалент першого елемента, у такому разі набуває конфігурації родового відмінка. Наприклад:

bank pressure (тиск банку) та ін.

Багатокомпонентні складні слова у перекладі передбачають особливу складність. Насамперед, загалом необхідно виявити значущість головного елемента. При цьому значну роль, безперечно, належить контексту. Далі у структурі складного багатокомпонентного слова необхідно за наявності таких знайти внутрішні терміни. У наведених нижче прикладах показується черговість перекладу термінів, які складаються з багатьох компонентів.

1 control-surface cable adjustment access

-access – люк

-adjustment access – люк для регулювання

-control-surface cable – трас керма управління

Визначення цілого терміна означає люк регулювання тросами керма управління.

2 radio wave speed measurement

-measurement – вимір

-speed measurement – вимірювання швидкості

-Radio Wave - радіохвиля

Визначення цілого терміна означає вимірювання швидкості радіохвилі.

Суфікси та префікси, які застосовуються в концепції англійського терміноутворення, запозичені в головному сенсі з єдиних, простих англійських засобів словотвору. З метою створення термінів за допомогою

суфіксів та префіксів властивий підбір компонентів, які є прийнятними для створення термінів. Для спеціальної термінології особливим є бажання закріпити за певними суфіксами конкретних значень у термінології.

Ця практика особливо властива термінології у сфері хімії, у якій докладніше досліджено спеціалізація суфіксів. Так у іноземній мові утворюються:

- назви основних органічних сполук і галогенів - за допомогою суфікса - ine [en] (амін, fluorine);
- назви неосновних органічних сполук – за допомогою суфікса- in [in] (salicin);
- назви вуглеводнів ацетиленового ряду - за допомогою суфікса - уne [i:n] (propyne).

Також, точна спеціалізація афіксів наведена в термінах біології та медицини, точніше кажучи, де терміни створені, здебільшого з латинських та грецьких коренів. Наприклад:

суфікс - us [s] для іменників в однині, і суфікс - і [ai] – для іменників у множині: alveolus – alveoli (альвеола – альвеоли);

суфікс - um [m], для іменників в однині і суфікс - a – для іменників у множині: cranium – crania (череп – черепа).

Англійські префікси dis-, e- розширено використовуються при формуванні термінів біології. Наприклад:

- disafforest (вирубувати ліси)
- enfeeble (послаблювати)
- unrich (удобрювати ґрунт) та ін.

У термінах інших сфер певної специфікації значень суфіксів зовсім не проводиться. Тому тут суфікси мають найбільш широке значення, яке вказує на категорію, до якої належить поняття терміна.

Наприклад, за допомогою суфіксів - er, - or, - ist утворюються іменники, які позначають фахівця:

-operator

- philologist

А також машини, верстати, інструменти, прилади:

- drier

- cutter

Іменники з певним значенням предмета виникають за допомогою суфіксів - ing, - ment:

- heating

- leavings

- development

Іменники з абстрактним значенням виникають за допомогою суфіксів, що виражають властивості та якості:

- ness (business);

- ty (safety);

- hood (likelihood).

Суфікс - ing застосовується для позначення процесів та дій у технології в загальному сенсі:

- turning

- programming rotating.

Суфікс - (t)ion застосовується для позначення дії:

- composition

- revolution.

Таким чином, нижчеописані неефективні суфікси, які використовуються для створення термінів в англійській мові:

-ment (treatment, filament);

-ance, - ence (inductance, divergence).

У концепції терміноутворення широко використовується суфікс прикметника - wise, який надає основі позначення «в напрямку, паралельно»:

- streamwise

- slantwise

Частина неефективних префіксів широко використовується для утворення термінів:

- non-corroding

- non-dimensional

- non-freezing

Певні суфікси та префікси, які вживаються в концепції терміноутворення, у загальному розумінні немає в загальновизнаній англійській мові.

Наприклад, в англійському терміноутворенні виник префікс as-, що застосовується з дієприкметниками минулого часу і передає значення «напрямую в тому стані, який предмет набув, внаслідок дії процесу, вираженого дієприкметником»:

- as-controlled (безпосередньо після перевірки)

- as-welded (безпосередньо після зварювання)

У багатьох сферах винайдені спеціалізовані принципи створення термінів для понять чи предметів конкретного класу. Наприклад, найменування різних типів електричних ламп формуються згідно з аналогією з терміном electrode із зазначенням кількості електродів, які застосовуються в лампі:

- diode

- triode

На завершення наголосимо на тому, що однослівні терміни за своєю структурою неоднорідні за кількістю словотворчих елементів. Відповідно до цього визначення однослівні терміни представляють нижче подані категорії:

I. До структури терміна включається одна основа:

- agent

- domain

- frame

II. Структура терміна включає основу та один і більше афіксів:

- acknowledgment
- application
- connectionless

III. Терміни, утворені шляхом складання основ:

- Broadcast
- dial-up
- network

IV. Терміни, утворені шляхом складання частин слів:

- Internet
- modem
- netiquette

V. Терміноутворення здійснюється за допомогою складання основ та афіксації:

- Broadcasting
- Subnetwork.

Отже, резюмуючи все сказане вище, зробимо висновок про те, що через важкий і багатогранний характер створення термінів, з'являються проблеми його перекладу. Аналізуючи специфіку процесів словотворення нашого часу, було виявлено значну насиченість їх проходження. Популярні моделі словотвори в термінології економіки здійснювалися у вигляді великої кількості певних предметних значень, значно поповнивши лексичний мовний склад.

Значний рівень продуктивності показують компоненти словоутворення іноземного виникнення – префікси, суфікси, що виробляють основи, а також основи власних імен. Незважаючи на стійкість і традиційність ключових методів словотвору, результати процесів словотворення за кількістю набутих економічних новоутворень стали значними.

1.3. Визначення поняття терміносистеми

Терміносистема – визначається як семіологічна система, яка представляє конкретну систему понять, що відображає конкретний науковий світогляд. Термінологічна система, визначається подібними властивостями, як: об'єктність, структурність та єдність. Об'єктність системи має на увазі компоненти мови, які мають знаковий характер і субстанціональну природу. Структура системи означає взаємовідносини серед компонентів системи мови, які упорядковані та перебувають у ієрархічному взаємозв'язку у межах конкретних рівнів. Описую єдність терміносистеми слід виділити властивість інтеграції рівневої ієрархії сукупностей компонентів мови та «сумісність центру та периферії».

Подібним методом, можна оцінювати терміносистему як і комплекс чи систему термінів, які вступають і визначають конкретну сферу знань чи науку.

Не завжди однозначно визначається термінологія. Певні вчені не ділять ці поняття, тобто співвідносять термін «термінологія» та «терміносистема». Інші пропонують терміну термінологія точне визначення, наприклад: термінологія означає закритий словниковий контекст, у якого межі обумовлені конкретною громадською організацією дійсності. Б.М. Головін та Карабан В.І. мають на увазі під терміном термінологія сукупність термінів, яка пов'язана з професійною сферою діяльності і між собою на понятійному, лексико-семантичному, словотвірному та граматичному рівнях [Карабан]. Відповідно до думки Наконечна Г., термінологія вважається складовою системи мови та виступає одним із інструментів для формулювання наукового мислення [Наконечна]. Так Савицька Л.В. представляє п'ять смислових значень цього поняття, з поміж таких термінологія визначається рівно як система термінів, як вчення про освіту, склад і функціонування термінів, а крім того як єдине термінологічне значення [Савицька]. У

дослідженнях термінології зазвичай виділяють три тенденції: перше – коли автори оцінюють термінологію як складову частину загальнолітературної мови, друге – коли автори розглядають термінологію, як відмінну сферу лексики, яка залежить від загальнолітературної мови, третє – під час розгляду термінології, як штучно заснованої системи символів.

У своїй роботі дотримуємося першого напряму і дотримуємося того принципу, що термінологія виступає складовою загальнолітературної мови. С. Девіс, позначає термінологію, як функціональна варіація загальнолітературної мови, яка відрізняється від неї планом утримання, тобто належним різним конфігураціям суспільної свідомості – а саме наукового від повсякденного, та ситуаціями спілкування (галузями функціонування терміну) [Davis].

З двох наявних визначень «термінологія» та «терміносистема», при якому визначення «термінологія» корелює з терміном, терміни логічні, та терміни, що означають сферу знань, як правило містять елемент – логія, що означає науку та сферу пізнання.

Беручи до уваги той факт, що терміносистема складається з лексики загальнолітературного стилю, загальнонаукових термінів-визначень і термінів вузькопрофесійної сфери, в даному випадку можна зробити висновок про її пристосування до загальнолітературного стилю, що забезпечує її власними невичерпними резервами з метою номінації нових визначень, що створює засоби та методи практичної освіти термінів, і при цьому підпорядковує формування лексики термінології своїм власним законам та тенденціям, однак, конкретна її частка стосується безпосередньо мови науки. Мова науки або у більш широкому значенні – професійна мова, – це багатофункціональна система загальнолітературної мови, яка має вузьку, але досить конкретну функцію комунікації у професійній сфері. Термін вступає в єдину лексичну систему мови, однак, лише за допомогою певної термінологічної системи.

Аналіз термінологічних систем різних галузей пізнання дає можливість покращувати їх, при цьому виявляючи особливості, характерні для кожного терміна, та відокремлюючи їх від якостей, які характерні для термінів індивідуальних предметних полів або термінів категорії близьких дисциплін. Присутність єдиних якостей у різних категорій терміносистем визначається способами лексичного матеріалу мови, що виступає будівельною основою для формування різних терміносистем. Характерні особливості терміносистем створюються під впливом особливостей предметних знань, формування історії наукової сфери, а також можливостей словотворення мови.

Терміносистема реалізує передачу буття за допомогою системи понять, що відображають наукове світорозуміння, що оголошує існування предмета, а саме: його якостей, закономірностей, актуалізації незалежно від суб'єкта. Подібним способом терміносистема сприяє формуванню спеціальних обставин існування суб'єкта, які визначаються системно так само як «теоретизований світ». Як вважає А.В. Поліщук «теоретизований світ» внаслідок усунення породжує спеціальні галузі, а саме – галузі дії теорії [Поліщук].

При активізації терміном експлікативної функції відбувається забезпечення та підтримка існування галузі впливу теорії, яка розуміється як дедуктивно вибудована система організації знань, яка вводить принципи логічного висновку знання. Економічну термінологію можна охарактеризувати як адаптивну систему з огляду на те, що вона адаптується до обставин функціонування літературної мови.

Економічна термінологія відображає процеси та явища, що відбуваються в економічній галузі, і яка отримала активне формування на часі.

Крім комунікативної функції, економічна терміносистема здійснює і пізнавальну функцію. У такому разі терміносистема вважається

інструментом пізнання та освоєння навичок та знань. Економічна терміносистема вважається «відкритою» системою, тому слід вивчати як внутрішні, так і зовнішні взаємозв'язки, зважаючи на те, що вона постійно бере участь і покращує як пізнавальну так і перетворюючу діяльність людини. Економічна термінологія вважається системою, і з цієї причини її необхідно розцінювати разом із галуззю, в якій вона діє і формується. З цієї причини, що середовище виступає як оточення по відношенню до початкової системи, то середовищем щодо економічної термінології у найширшому значенні виступає суспільство, а у вузькому виступають експерти, які працюють у сфері економіки, а крім того, у галузі економіки як науки.

Економічна термінологічна система, функціонуючи з середовищем, дає можливість людям застосовувати інформацію, яку придбали з навколишнього світу, з метою вирішення конкретно поставлених питань та втілення встановлених цілей. Внаслідок того, що обмін даними здійснюється внаслідок процесу спілкування, у такому разі індивіди, які беруть участь у цьому процесі, і вважаються сферою системи економічної термінології. Тут реалізується комунікативна функція системи термінології, яку система має здійснювати, контактуючи з середовищем. Економіка як наука та навколишній світ є середовищем для дії пізнавальної функції економічної системи термінології. О.В. Глоба керується цим поглядом вважає, що природним середовищем для термінології виступає багатофункціональна варіація загальнолітературної мови, яка традиційно називається мовою науки [Глоба].

Пізнавальна функція здійснюється за допомогою термінології, яка пояснює через мовний символ особливе поняття, яке характеризує у предметі щось єдине та логічне. Термінологія це відомості та набуті пізнання, які закодовані людиною в мовні символи, таким чином виконуючи репрезентативну функцію. Терміни, які виражають спеціалізовані поняття за допомогою мовних знаків, можуть допомогти людині розбиратися в галузі

ринкової економіки, а також нових сфер науки і виробництва, що регулярно утворюються, і розширенні взаємозв'язків серед держав. Дані умови вважаються факторами для «адаптації» економічної терміносистеми до нових умов, які встановлює цей період.

Економічна терміносистема виявляє коннотаційні орієнтації у світсистемі, дозволяючи здійснити історичну ситуацію застосування терміна, і таким чином, встановити вплив експлікативної моделі системи мови на межі світу теорії, що виробляє сферу дії системи теорії.

1.4. Способи перекладу англomовних термінів

Насамперед, загалом слід охарактеризувати три єдині вимоги до адекватного перекладу термінів. Насамперед він повинен гарантувати правильний переклад окремо взятих термінів конкретного тексту. Другою умовою є те, що будь-яке слово, що перекладається, має контролюватись з погляду терміносистеми, що беруть участь як у вихідній мові, так і мові-перекладу. І нарешті третє правило - зобов'язані враховувати відмінності термінів, які характеризуються особливістю передачі ідеї в обох мовах.

У посібнику В.І. Карабана пропонуються такі способи перекладу термінів:

1) виявлення в мові-перекладу еквівалента терміна мови-оригіналу. Це можливо, якщо обидві мови знаходяться на одному рівні науково-технічного та суспільного розвитку. У разі еквіваленти не створюють, а знаходять. Однак у багатьох випадках значення таких одиниць не повністю збігається. Проте переклад можливий, якщо з контексту точно відомо, що терміни в обох мовах мають однаковий зміст.

2) Новий термін здатний утворюватися за допомогою надання слову, що є в даній мові або поєднанню слів іншого значення під впливом терміна

вихідної мови. Зважаючи на те, що в ході даного процесу протікає зближення смислів одиниць лексики різних мов та різних терміносистем, цей метод переходу можна назвати смисловою конвергенцією. Вказується, що даний спосіб кращий, оскільки допомагає зменшити приплив іноземних слів, не веде до збільшення числа нових термінів, включаючи запозичені, а також зручний для засвоєння фахівцями.

3) Калькування – утворення нових слів з корневих морфем, суфіксів та префіксів слів мови-перекладу. Таким чином перекладаються складні за структурою лексичні одиниці вихідної мови. При цьому мають місце два види калькування:

а) Семантична калька, коли склад одиниці лексики, що перекладається, однаковий у двох мовах. При цьому склад терміну, що формується у перекладній мові, відповідає загальновизнаним міркам цієї мови. Єдиним вважається лише значення багатокomпонентних визначень двох мов.

б) Структурна калька, за якої склад складної одиниці лексики переймається під час перекладу разом із цією одиницею. Тим часом у перекладній мові виникає нова, нехарактерна йому форма слова або поєднання слів. Частина моделей, які взяті за допомогою запозичення, можуть закріпитися, залишаються чужими для мови. Слід зазначити, що структурну кальку слід використовувати лише в тому випадку, якщо не можна підібрати еквівалент терміну вихідної мови у перекладній мові або створити семантичну кальку. Також автори зазначають, що в науково-технічному стилі з його тенденцією до точності переважно уникати кальок.

4) Запозичення, у якому лексична одиниця перетворюється на мову перекладу з усіма змістовними і формальними ознаками – включаючи семантику, словотвірну структуру, звуковий склад і написання. Цей спосіб підходить у тому випадку, якщо термін запозичується разом з новим об'єктом, який він називає. Однак, якщо рівень науки і техніки двох країн однаковий, перекладач повинен спробувати відшукати еквівалент слова

двома мовами, або створити новий термін, що складається з компонентів перекладної мови, при цьому використовуючи семантичну конвергенцію або кальку [Карабан 2003].

Порівняльне дослідження перекладів виявляє, що нарівні з мовними одиницями в англійській лексиці, які мають окремі чи численні поняття в українській, а також і лексичні та граматичні одиниці, у яких у перекладній мові відсутні безпосередні відповідності. Лексичні одиниці вихідної мови, які не мають постійних відповідностей у перекладній мові, позначаються як безеквівалентні терміни.

Зазначається, що найчастіше до розряду безеквівалентних потрапляють терміни та реалії. У той же час це не означає, що значення у них не можливо передати при перекладі або те, що вони при перекладі передаються з меншою правильністю, ніж одиниці, які мають безпосередні відповідності. Найчастіше в процесі перекладу застосовуються контекстуальні заміни, у тому числі й за наявності постійних відповідностей. Подібним способом, у процесі перекладу безеквівалентної лексики, використовують конкретну перекладацьку трансформацію, створюють оказіональну відповідність.

Усі перекладацькі трансформації поділяються на 3 типи: лексичні, граматичні та лексико-граматичні. Основні типи лексичних змін, які використовуються під час перекладу, містять наведені нижче перекладацькі способи: перекладацьке транскрибування та транслітерація, калькування та лексико-семантична заміна (конкретизація, генералізація, модуляція). До популярних граматичних трансформацій належать: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), членування речення, об'єднання речень, граматичні заміни (форми слова, частини мови або члена речення). До загальних лексико-граматичних трансформацій належать антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад) та компенсація.

Переклад із застосуванням лексичного еквівалента в українській мові:

а) у вигляді еквівалента приймається український термін, форма якого ніяк не пов'язана з формою англійського терміна;

б) еквівалент заснований за допомогою транскрибування англійського терміна;

в) еквівалент заснований за допомогою дослівного перекладу (калькування) англійського терміна;

г) еквівалент заснований шляхом транскрибування та дослівного перекладу.

Переклад за допомогою підбору одного з можливих лексичних варіантів:

а) вибір між дослівним перекладом та належним українським терміном;

б) вибір між транскрибуванням та українським терміном;

в) вибір між транскрибуванням та описовим перекладом.

Слід ще раз зазначити основні вимоги правильного перекладу термінів: необхідно забезпечити переклад окремих термінів конкретного тексту, привести дані терміни у відповідність до існуючої в мові терміносистеми, а також врахувати відмінності мов.

Способи перекладу термінів: англомовним термінам можуть бути наявні україномовні еквіваленти; вже існуючої в мові перекладу одиниці можна надати нового значення; термін може бути запозичений або переведений за допомогою наступних прийомів: запозичення, використання вже існуючого в мові-перекладу терміну, транскрипція, калька, поєднання транскрипції та дослівного перекладу, описовий переклад.

РОЗДІЛ II. СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

У роботі були розглянуті такі категорії економічних термінів: фінансові, торгівельні, податкові, бухгалтерські терміни, терміни криптоіндустрії.

Далі наведемо коротку класифікацію цих термінів.

Фінансові терміни - це терміни, пов'язані з діяльністю фінансових органів, спрямованих на освіту, розподіл та використання фінансових ресурсів для реалізації завдань щодо забезпечення господарського, соціально-економічного розвитку країни. (брокер, ринок цінних паперів, дефолт, ставка рефінансування, консалтингова компанія і т.д.).

Торгівельні терміни - це терміни вироблені практикою та застосовувані в торгівлі стандартні тлумачення умов продажу товарів. (Вендинг, бренд, лід, мерчандайзинг, франшиза і т. д.).

Бухгалтерські терміни - це терміни, пов'язані зі збором, реєстрацією та узагальненням інформації про майно, зобов'язання організації та їх рух (фінансовий аналіз, бухгалтерський облік, річний звіт, звіт про рух готівкових коштів, фінансова звітність і т. д.).

Податкові терміни - це терміни, пов'язані з заходами держави в галузі оподаткування, податкового регулювання та податкового контролю. (Податкова декларація, податкова пільга, податок на додану вартість, прямі податки, непрямі податки тощо).

Терміни криптоіндустрії - це терміни, пов'язані зі створенням, та функціонуванням цифрової валюти, яка створена та контролюється криптографічними методами. Нами було відібрано та проаналізовано 100 фінансових, 100 торгівельних, 50 податкових, 50 бухгалтерських та 50 термінів криптоїндустрії, з погляду частотності вживання певного способу перекладу українською мовою.

2.1. Способи переказу фінансових термінів

У цьому дослідженні ми розглядали терміни фінансової галузі, що зустрічалися на сторінках електронних англомовних ЗМІ. Шляхом суцільного вибірки виділено 100 одиниць лексики потрібної категорії, які мали у масових випадках, відповідність іноземною мовою та які були взяті з оригінального тексту. Як терміни були відібрані фінансові терміни, знайдені у статтях журналів: Intellinews, Bloomberg, Forbs, Council on Foreign Relations, Atlantic Council за 2017-18 роки. Початковий матеріал був поділений на групи залежно від способу перекладу, який був обраний для відповідної одиниці тексту: описовий переклад, калькування, транскрипція, конкретизація або генералізація.

Було отримано співвідношення щодо частоти вживання певних способів переказу, виражене у відсотках: зі 100% термінів фінансової сфери, 49% перекладено за допомогою калькування, 30% – транскрипція, 14% – прийомом опису та 7 % конкретизацією.

Опишемо приклади застосування термінів фінансової сфери у статтях англійських електронних журналів в оригіналі та їх переклад українською мовою.

У статті американського журналу The American conservative «Why Trump's Commerce Secretary Wants You to Focus on Russia» від 8 листопада 2017 року описується шкода офшорів. Про те, що наявність офшорних організацій допомагає недоотримувати значну частину податків, які можна витратити на відновлення та розвиток інфраструктури країни.

«We'll assume that a similar percentage of the estimated \$10 trillion held off- shore is controlled by US. corporations and American citizens. The equal до \$2.5 trillion. Let's also assume that the \$2.5 trillion earns 10% interest annually,

meaning it generates \$250 billion in income». (The American conservative, November 8, 2017).

У цьому прикладі застосовується фінансова реалія offshore, яка значно недавно з'явилася і закріпилася на сторінках засобів масової інформації. Офшор (він же офшор або офшорна компанія) це фірма, яка має пільгове оподаткування та зареєстрована поза країною, в якій ведеться основний бізнес її власника. Офшор (англ. *offshore* — «поза берегом», «поза межами») — це метод ухилення від сплати податків, який спирається на законодавство багатьох країн (в основному острівних), які частково або повністю звільняють від оподаткування доходи компаній, отримані поза межами кордонів (берегів) країни реєстрації; один з основних і найефективніших методів цього спрямування. Часто умовою того, щоб вважати компанію офшорною, є відсутність у неї господарської діяльності в межах (суші) країни реєстрації. Наголос у слові «офшор» на другу «о». Мета створення офшорів — заощадити на податках, уникнути контролю держави, в якій ведеться бізнес, а часом і «відмити» гроші, зароблені не зовсім чесно з погляду законодавства «домашньої» країни. Слово offshore у перекладі з англійської означає «далеко від берега», що здебільшого відповідає дійсності. Це визначення не є новим для більшої кількості читачів новин у сфері економіки та фінансів, однак, при перекладі правильним буде наступний варіант перекладу, за якого цей термін буде переданий за допомогою транскрипції:

«Припустимо, що аналогічний відсоток від тих 10 трильйонів доларів, що зберігаються в офшорах, контролюють американські корпорації та американські громадяни. Це два з половиною трильйони доларів. Давайте також припустимо, що ці два з половиною трильйони доларів щороку приносять 10% доходу. Таким чином, сума цього доходу становитиме 250 мільярдів доларів».

В уривку статті журналу the Guardian від 10 квітня 2018 описується, що санкції Трампа завдають серйозного удару по рублю і російським компаніям.

“The firm, which produces almost 6% of the world's aluminium, said the sanctions could cause technical defaults on bank loans and some credit obligations. Both Rusal and EN, Deripaska's holding company, said the sanctions could be «materially adverse to the business and prospects» of the companies».

У цьому уривку статті термінологічна одиниця «default» перекладається як дефолт, що означає невиконання вимог, які встановлені законом. Дефолт (або державне банкрутство), тобто повне або часткове заперечення держави платити за зовнішнім та внутрішнім боргом; а також вид кризи державних фінансів. Дефолт виражає падіння великої кількості сфер економіки і в результаті виникає нездатність платити за зовнішніми та внутрішніми боргами держави. У більш конкретному вузькому сенсі, дефолт позначає порушення системи, коли позичальник неспроможна здійснювати платежі перед кредитором, і навіть нездатний проводити платежі за боргами.

Ця одиниця тексту була перекладена за допомогою прийому транскрипції. Пропонуємо наступний варіант перекладу:

«Керівництво компанії, яка виробляє майже 6% світового обсягу алюмінію, заявила, що санкції можуть призвести до технічних дефолтів за банківськими кредитами та деякими кредитними зобов'язаннями. І «Русал», і холдинг Дерипаскі EN заявили, що санкції можуть «надати вельми несприятливий вплив на бізнес та перспективи групи компаній».

У статті журналу Foreignpolicy "China Has Decided Russia Is Too Risky an Investment" від 16 травня 2018 року йдеться про те, що Китай прийняв рішення, що інвестувати в Росію надто небезпечно. Великі нафтові угоди мають економічний сенс. Але коли енергетичні компанії стають зброєю до рук держави, економіка перестає бути єдиним чинником співпраці.

«The cost of Rosneft's geopolitical machinations has often been borne by its partners. Its *shareholders* have failed to see returns comparable to other oil

firms, even those also concentrated in Russia, amid the oil-price recovery. Last month, BP CEO Bob Dudley joked that he would have advised a younger version of himself to avoid Russia, though his firm is very much still invested in Rosneft. Beijing appears to have heeded that warning».

У цьому уривку використовується такий термін як *shareholders*, що у перекладі з англійської означає власник акцій; пайовик; особа, яка має право доступу до даних; акціонер; учасник (господарського товариства/компанії) Примітка. З одного боку, поняття "*shareholder*" справді може означати будь-якого учасника товариства (компанії), чий капітал розділений на частки (тобто власника, інакше "власника", такої частки). З іншого боку, при перекладі англійською слід враховувати, що наше поняття "учасник" часто вживається для позначення учасників товариства, в якому частки власності оформлюються не у вигляді цінних паперів - акцій (наприклад, ТОВ). У цьому випадку в перекладі англійські терміни краще також розводити, щоб уникнути непорозумінь у майбутньому (ще краще - зі виноскою про те, чим у нас *Member/Partner in an ООО* відрізняється від *Shareholder in an АО* (словник Мультитран). У даному випадку доречно буде застосувати переклад терміна як акціонери (використано прийом калькування).

Зміст терміна-реалії *issuer* означає емітент – це комерційні компанії, держава, органи місцевого самоврядування та виконавчої влади, федеральні підрозділи та інші суб'єкти господарської діяльності, які мають право для емісії цінних паперів в обіг (грошової емісії) грошових знаків, цінних паперів та інших платіжно-розрахункових документів. Емітент здійснює випуск цінних документів від свого імені з метою отримання короткострокових або довгострокових позикових капіталів для розвитку своєї діяльності. Емітент несе зобов'язання з прав, закріплених за випущеними цінними паперами.

Ще один цікавий термін-реалія *the bull market*, що в перекладі означає бичачий ринок. Коли ціна підвищується, то кажуть, що ринок «бичачий» та трейдери, які грають на підвищення цін, називаються «биками». Поки що не

одна людина ясно не пояснила, чому інвесторів називають «биками» (bulls). Бики - очікують підвищення цін, уклали контракт на купівлю і тепер їм вигідно підвищення ціни, щоб продати дорожче (своїми діями вони підштовхують ціни вгору, в чому вбачають аналогію з тим, як бики піднімають вгору супротивника на своїх рогах).

Цей термін часто вживається на сторінках періодичних видань. bank UBS. (The New York Times, Novem-ber 2017)

Оскільки цей термін є досить усталеним і не є новим і незрозумілим для великого кола читачів, правильнішим буде варіант перекладу за допомогою калькування даного терміна:

«Investors have never felt less secure, even though we are eight years into a *bull market* Mark H. Haefele, the chief investment officer in the wealth management di- vision at the investment bank UBS, told the crowd». (The New York Times, Novem- ber 2017)

«Інвестори ніколи не відчували себе менш захищеними, навіть незважаючи на те, що нам виповнилося вісім років на бичачому ринку», - сказав натовпу головний фахівець з інвестицій в інвестиційному банку UBS Марк Хефеле».

Аналогічний вищевикладений вислів а bear market-Ведмежий ринок. Коли ціна знижується, кажуть, що ринок «ведмежий» та трейдери, які очікують на зниження цін, називаються «ведмедями». Фактор, згідно з яким трейдерів, які грають на зниженні, називають ведмедями, пов'язано з прислів'ям про обман, тобто про купівлю-продаж шкіри неубитого ведмедя (bear skin). Дане визначення увійшло широке звернення після одного «біржового міхура», що стався 1720 р. (скандальний випадок з облігаціями компанії «Південне Море» - South Sea Company). Варто зазначити, що і на сьогоднішній день, намагаючись удачу придбати акції або товар на біржі за найбільш невисокою вартістю «ведмеді», діючи на зниження вартості,

можуть реалізувати свої акції або товар, можуть продавати цінні папери або біржовий товар, який може бути відсутнім.

Наведемо приклад використання даного терміна у виданні: «No one can really tell whether global stocks will go into a bear market,” Shigemi said. But when Japanese defensives outperform, it can be a leading indicator». (Bloomberg, May 2018)

У цьому прикладі, як і в прикладі вище, логічніше використовуватиме переклад, у якому цей термін буде калькований: «Ніхто не може дійсно сказати, чи підуть світові запаси на ведмежий ринок», - сказав Шігемі. «Але коли японські захисники випереджають, це може бути провідним показником».

Варто зазначити, що в ході проведення нашого дослідження було виявлено, що описовий переклад застосовується під час перекладу термінів порівняно невелику кількість разів через його громіздкість. Але все ж таки нам вдалося знайти кілька випадків його застосування.

Так у журналі Bloomberg, стаття Nigeria's Top Two Cement Makers Turn to Investors to Kick-Start Growth від 31 травня 2018 року розповідається про те, що два найбільші виробники цементу в Нігерії звертаються до інвесторів, щоб вони допомогли почати зростання.

«Dangote, Nigeria's biggest listed company with operations in 16 african countries, is investing heavily in markets including Tanzania and the Democratic Republic of Congo and ha earmarked \$350 million for capital projects this year».

У цьому уривку вживається термін реалія listed company, які можна перекласти лише описовим перекладом, як фірма, акції якої продаються на фондової біржі, для повноти розуміння даного терміна. «Dangote, найбільша в Нігерії компанія, акції якої продаються на фондовій біржі, що веде діяльність у 16 африканських країнах, вкладає значні кошти на ринки, включаючи Танзанію та Демократичну Республіку Конго, і цього року виділила 350 мільйонів доларів на капітальні проекти ».

Прийом конкретизації під час передачі термінів використовується досить рідко. Поєднано це, в основному з тим, що категорії економічних термінів в більшості вважаються конкретними і певними, і кожна невідповідність з початковим значенням при перекладі здатна змінити значення цілої статті. З цієї причини перекладачеві необхідно акуратно вдаватися даному методу перекладу. Однак це зовсім не означає, що до методу конкретизації не варто звертатися.

Підсумки, отримані в процесі вивчення, повідомляють про те, що в основному при передачі термінів, що належать до галузі фінансів, застосовуються методи калькування та транскрипції. Прийом опису був використаний значно рідко. Прийом конкретизації, відповідно до наших досліджень, застосовується обмежено. Перекладачам необхідно застосовувати їх обережно, щоб не застосовувати заміну та втрату значення терміна.

2.2. Способи перекладу торговельних термінів

Під час нашого дослідження було відібрано 100 термінів торговельної тематики, що зустрічаються на сторінках періодичних видань. При аналізі частотності способів вживання певних способів перекладу термінів було виявлено таку тенденцію: 60% торговельних термінів перекладено за допомогою калькування; 21% - транскрипцією; 17% - описовим перекладом та 2% - конкретизацією.

Метод транскрипції (транскрипції) під час перекладу застосовується лімітовано: по-перше, це вимагає присутності у терміна конкретного звукового порядку, що сприяє подальшому формуванню відмінкових змін іменника; по-друге, потрібно органічне залучення запозиченого слова до поняття певної сфери.

Ми вважаємо, що передача за допомогою транскрипції можлива під час перекладу терміна «rebending», що означає комплекс заходів щодо зміни бренду або його складових: назви, логотипу тощо. Цей термін не мав українського еквівалента, тому до нього був застосований метод транскрипції. Відбір ближнього за значенням українського визначення у цій ситуації неможливий; і описовий переклад передбачається досить великий, таким чином, можливий транскрипцією: ребрендинг.

Приклад використання цього терміну представлений у журналі Project-syndicate стаття «How Britain Lost Its Cool» від 4 жовтня 2017 року:

«In the re-port Britain™: Renewing Our Identity, I proposed a strategy of national *rebranding* that was picked up by the new Labour government under Prime Minister Tony Blair. The idea was to rethink the idea of Britishness, and then reintroduce Britain to the world».

«У доповіді «Британія ТМ: Оновлення нашої ідентичності» я запропонував стратегію національного ребрендингу, яку підхопив новий лейбористський уряд під керівництвом прем'єр-міністра Тоні Блера. Ідея полягала в тому, щоб переосмислити саму ідею «британської», а потім представити Британію світові заново».

Також слово catalogue, що у перекладі означає каталог; преїскурант. При перекладі текстів періодичних видань перекладається термін-реалія за допомогою транскрипції. Використання даного терміну наведено в журналі The Washington Post «Від 30 червня 2017 року: від 30 червня 2017 року:

«There are more Facebook users than speakers of any of the world's languages, according to Ethnologue, a long-running *catalogue* of the world's languages (exact counts are difficult, but with the vast majority of China's 1.3 billion residents able to speak Mandarin, it is the planet's most commonly spoken language). Likes, shares, comments and friend requests are becoming the closest thing humanity has to a universal tongue».

«За даними каталогу світових мов Ethnologue, користувачів Facebook зараз більше, ніж носіїв будь-якої мови світу (точно підрахувати складно, але більша частина 1,3-мільярдного населення Китаю говорить північно-китайською мовою, що робить цю мову найпоширенішою на планеті). Лайки, поширення, коментарі та заявки на додавання в друзі — все це стає найближчою до людства універсальною мовою». Термін *export* перекладається як вивіз, експорт, предмет вивезення, загальна кількість експорту, продаж за кордон.

При перекладі даних термінів українською мовою вживається переклад за допомогою транскрипції, оскільки аудиторія, на яку спрямовані статті, у яких зустрічаються дані терміни, розуміють значення цих слів, без додаткового пояснення.

Термін *brand* взято з англійської. Його інтенсивне застосування в Україні зафіксовано з 1990 року. Однак у численних сучасних іноземних словниках виявилось, що це слово ніяк не зафіксовано. Припустимо, що це пов'язане з обмеженою галуззю його початкового застосування у маркетингу. Так само як і поняття маркетингу термін бренд пов'язаний з поняттям торгівельна марка.

У англійського терміна *brand* є суттєво найбільш широкий діапазон понять. У тому числі, яких лише обмежені, своєрідні слова, пов'язані з маркетингом, яких зараховуються: товарний знак, марка, вид, група тощо. Походження визначення відображає сучасне поняття та застосування визначення. Термін бренд означає найменування або трейдерська марка, яка пов'язана з товаром або товарним виробником. Термін бренд, що постійно зростає за значущістю елемент в економіці країни. Чисельне визначення бренду не міститься в різницю між справжньою цінною та покупною вартістю товару. Він передбачає необхідну кількість всіх переваг товару для покупця.

Для перекладу даного терміна-реалії правильніше використовуватиме також прийом транскрипції, оскільки описовий переклад у цьому випадку буде громіздким.

«I think my generation had a bit of PTSD from our grandmothers forcing us to drink kombucha when we were kids," said Ilya Devedzhian, 35, the founder of based Karibu Kombucha, one of a growing number *brands*. "But I think we're ready to see it differently now». (Los Angeles Times, May, 2018).

«Як мені здається, моє покоління отримало посттравматичний стресовий розлад від наших бабусь, які змушували нас пити комбучу, коли ми були дітьми», — сказав 35-річний Ілля Деведжан, засновник компанії «Карибу Комбуча» — одного з брендів, кількість яких постійно збільшується. — Але, як на мене, ми тепер готові інакше подивитися на нього».

Як бачимо з цього уривка термін brands, було так і перекладено як бренди, за допомогою транскрипції.

Термін tariff в українській мові позначається як тариф, тобто шкала тарифних ставок. Термін в українській мові є давно і широко освоєним та вживаним. Також в англійській мові він багатозначний. При перекладі цього терміна застосовується прийом транскрипції.

«In 1930, 1,028 economists urged Congress to reject the protectionist Smoot- Hawley Tariff Act. Today, Americans face a host of new protectionist activity, including threats to withdraw from trade agreements, misguided calls for new tariffs in response to trade imbalances, and the imposition of **tariffs** on washing machines, so- lar components, and even steel and aluminum used by U.S. manufacturers». (NationalTaxpayers Union, *May, 2018*)

«1930 року 1028 економістів закликали Конгрес США відхилити протекціоністський Закон Смута-Хоулі про мито. Сьогодні американці стикаються з безліччю нових дій протекціоністського характеру, включаючи

загрози виходу з торгівельних угод, нічим не обґрунтовані заклики до зміни тарифів у відповідь на торгові дисбаланси та введення нових мит на пральні машини, сонячні батареї і навіть на сталь та алюміній, які використовуються американськими виробниками».

У цьому уривку статті, як бачимо, переклад слова *tariffs* дано за допомогою транскрипції.

Термін реалія *dumping* перекладається як демпінг, тобто продаж товару за штучно заниженими цінами, як правило, з метою витіснення конкурентів із ринку. Застосування цього терміну відображено в журналі *Project-syndicate*, стаття «*The UK's Multilateral Trade Future*» від 6 грудня 2017 року.

«*The WTO has heard countless disputes over its subsidies and **dumping** rules, and it is now sure to hear one more, over the Bombardier case, because the US and Canada have different ideas about how to interpret these rules*».

«СОТ вислуховувала незліченні суперечки про свої правила щодо субсидій і демпінгу, і тепер їй, напевно, доведеться вислухати ще один, пов'язаний зі справою *Bombardier*, оскільки США та Канада інтерпретують ці правила по-різному».

Приєм перекладу транскрипція спочатку вимагав будь-якого варіанта компенсації під час перекладу. Наразі термін освоєний в економічній сфері і, як правило, не потребує описового перекладу чи дефініції. Відсутність визначення даного терміну в тексті договору і відповідно транскрипт у перекладі закономірні.

Термін *Countervailing Measures* або скорочено *CVD measures* - це торгівельний термін, який перекладається українською мовою як компенсаційні заходи. "*Countervail*" у перекладі з англійської "*компенсувати*", отже, прийом перекладу: калькування. Компенсаційні заходи - це заходи щодо обмеження імпорту товару через введення мит. Таким чином, відбувається захист внутрішнього ринку, а компенсаційне розслідування показує, чи використовувались державні субсидії під час

виробництва чи експорту цього товару. Компенсаційні заходи застосовуються нарівні з антидемпінговими заходами.

Приклад використання даного терміна можна побачити в електронному виданні Bloomberg від 24 травня 2018 року, статті «From ZTE to Steel: What to Watch in the US-China Trade Talks»:

«Ross's trip to China will come shortly after a key deadline on the U.S. imposition of steel and aluminum tariffs on June 1. Without those duties being dropped, or China being given exemption, it's unlikely that Beijing's *countervailing measures* on \$3 billion worth of U.S. goods including pork, nuts, and fresh fruit, will be suspended».

«Поїздка Росса до Китаю відбудеться незабаром після того, як 1 червня буде встановлено остаточний термін запровадження США тарифів на сталь та алюміній. Без зняття цих обов'язків або надання Китаю звільнення від цього малоймовірно, що компенсаційні заходи Пекіна у розмірі товару на 3 млрд. доларів США, включаючи свинину, горіхи та свіжі фрукти, будуть припинені».

Слово *retailer* означає всього лише «роздрібний продавець», «роздрібний пункт продажів», тобто остання ланка в ланцюжку, що зв'язує виробника товару із його кінцевим споживачем. Традиційна схема торгівлі виглядає так: виробник реалізує свою продукцію великим оптовикам, які збирають на своїх складах кілька певних позицій. Дрібні оптові торговці, своєю чергою, купують товар у кількох великих оптових складів, цим ще більше розширюючи кількість позицій. Нарешті, роздрібні продавці-ритейлери виставляють у себе на торгових площах безліч товарів, що прийшли за такими ланцюжками. Звичайно, що в кожному випадку кінцева ціна складається з прибутку всіх учасників ланцюга.

Приклад використання даного торгового терміну наведено в електронному виданні Wired у статті «The 4 best smartphones money can buy in 2018» від 4 березня 2018 року. У цій статті розповідається про чотири

найкращі смартфони 2018 року, а також про те, на що слід звернути увагу при виборі смартфона.

«Wireless carriers and retailers often offer 24-month installments to pay off phones. Try to buy your device all at once to avoid paying extra або paying more than you need to for your device. Carriers some of them high prices in seemingly cheap monthly payments ».

«Оператори зв'язку та роздрібні пункти продажу найчастіше пропонують продукцію в кредит на 24 місяці. Намагайтеся купувати пристрій разом, щоб уникнути додаткових платежів та непотрібних переплат. Іноді за начебто дешевими щомісячними виплатами продавець приховує досить високі ціни».

У цьому уривку переклад терміна здійснено за допомогою калькування.

В електронному журналі Bloomberg стаття від 9 червня 2018 року «China Imposes Anti-Dumping Duties on Brazil Chicken Products» згадуються такі термін-реалія як *supplier*, що в перекладі означає постачальник - організації або приватні особи, які постачають товари замовникам, що забезпечують компанія або її конкурентів матеріальними ресурсами, необхідними для організації виробництва та збуту продукції.

«China plans to impose anti-dumping duties on purchases of broiler-chicken products from Brazil, the country's top *supplier*, citing a 10-month investigation that said surging imports damaged the domestic breeding industry».

«Китай планує запровадити антидемпінгові мита на закупівлю бройлерно-курських продуктів з Бразилії, провідного постачальника в країні, пославшись на 10-місячне розслідування, в якому йдеться, що зростання імпорту пошкодило вітчизняну племінну галузь».

У наведеному вище прикладі термін реалія *supplier* переведено за допомогою калькування як постачальник.

Ще один приклад калькування відображено в журналі Project-syndicate, стаття від 6 грудня 2017 року:

«The UK's Multilateral Trade Future, As the United Kingdom negotiates the terms of its divorce from the European Union, it would be wise for the country's leaders to begin looking further into the future to determine what approach to *inter-national trade relations* would serve it best».

Словосполучення international trade relations, перекладається у вигляді калькування, як міжнародні торгові відносини. У разі застосування будь-якого іншого способу перекладу не доцільне.

«Оскільки Сполучене Королівство обговорює умови свого розлучення з Європейським союзом, лідерам країни варто було б задуматися про найвигідніший підхід до міжнародних торговельних відносин».

При перекладі термінологічного поєднання ships manifest - декларація суднового вантажу, пропонуємо використовувати описовий переклад, оскільки через використання прийому калькування утворилася б структура, яка не відповідає правилам української мови і не дозволяє адекватно передати значення термінів.

Застосування цього терміну можна простежити в інтернет-виданні Bloomberg, статті "Caviar Distributor Pleads Guilty to \$10 Million Fraud Scheme" від 30 листопада 2012:

«*Shipping manifests* show the caviar was sold to now-defunct Pan American World Airways Inc. to be served to passengers in first class on international flights».

«Декларації суднового вантажу показують, що ікра була продана Pan American World Airways Inc., яка нині не існує, яка обслуговуватиме пасажирів першого класу на міжнародних рейсах».

Прикладом описового перекладу буде термінологічне поєднання «bulk carrier». Приклад його використання відображено у Bloomberg, стаття від

21 квітня 2018 року за назвою «U.S. Grain Ships Change Direction Mid-Voyage After China Tariffs»

«The path of the *bulk carrier* N Bonanza as it changed course while sailing

across the Indian Ocean».

У даному уривку використовується словосполучення *bulk carrier*-перекладається описовим перекладом, для більш повного розуміння та пояснення терміна, як судно для перевезення безтарних вантажів.

"Шлях судна для перевезення безтарних вантажів N Bonanza залежно від того, як він змінював курс, пропливаючи через Індійський океан".

Прикладом описового способу перекладу є переклад словосполучення *Freight forwarding center*, що має два стійкі варіанти перекладу: агентство з відправки вантажів та вантажне транспортно-експедиційне агентство. Розглянемо вживання цього словосполучення на прикладі уривка з електронного журналу Bloomberg, стаття "To Catch a Credit Card Thief" від 7 червня 2018 року:

«Evans says the man was paid \$20 to receive a package and ship it to a *freight-forwarding center*, which would combine his items with other shipments and send them overseas».

«Еванс каже, що людині було заплачено 20 доларів, щоб одержати пакет і відправити його в агентство з відправлення вантажів, яке б об'єднало його предмети з іншими вантажами та відправило їх за кордон».

Описовий переклад використовується також при перекладі термінів *domestic status* і *compound duty*, зважаючи на те, що при використанні прийому калькування спотворилася лексико-граматична структура, яка не дозволила б точно передати значення цих термінів.

Застосовуючи описовий переклад, розкривається значення терміну *compound duty*, що означає податок, на імпортований товар, що ґрунтується на відсотковому відношенні до вартості, а також на кількості чи масі; а також значення терміну *domestic status*, що в перекладі означає товари, які заздалегідь імпортуються, за які вже були сплачені податки та мита.

Прийом конкретизації під час передачі торгівельних термінів використовується досить рідко. Це пов'язано в першу чергу, з тим, що

трейдерські групи в основній своїй масі вважаються конкретними і певними і кожна невідповідність з початковим значенням, здатна при перекладі змінити значення цілого тексту. Однак, ця обставина не означає, що цей прийом не варто використовувати.

Розглянемо приклад, який був узятий з електронного журналу Bloomberg: «It hasn't said anything about *pricing* just yet, for either the subscription or outright purchase, but expect six figures». (Wired, Volvo's Polestar and Volkswagen Unveil New Rivals for Tesla, June 1, 2018).

Наведений уривок містить термін-реалію “pricing”, яка має безліч перекладів, такі як: ціноутворення, встановлення ціни, система ціноутворення, визначення вартості тощо. Людям, які пов'язані зі сферою економіки, це слово добре відоме, але для того, щоб зробити переклад правильнішим, коректніше використати метод конкретизації. Тоді реалію “pricing” можна перекласти як «ціна». Переклад цього фрагмента наведено нижче:

«Але поки що нічого не було сказано з приводу ціни — ні за підписку, ні за власне покупку, проте слід очікувати шестизначних чисел».

При перекладі зміст статті не постраждав. Автор статті лише хотів вказати на певну категорію, отже, використовуючи конкретизацію, зміст цього терміна не змінився. При аналізі прийомів перекладу торгових термінів виявляються закономірності:

1) При перекладі торгівельних термінів порівняно рідко може бути використаний описовий переклад з іноземної мови перекладною мовою;

Описовий переклад допомагає передавати значення термінів досить точно і ясно, але громіздке словосполучення ускладнює структуру речення під час перекладу тексту.

2) При перекладі більшості торгівельних термінів застосовується прийом калькування.

3) При перекладі меншої частини термінів, ніж при перекладі калькуванням, може використовуватися прийом транскрипції.

2.3. Способи переказу податкових термінів

Далі у нашому дослідженні розглядалися податкові терміни, що також зустрічаються на сторінках англomовних періодичних видань. Було відібрано 50 податкових термінів та перекладено гна українську мову. Терміни взяті з газет фінансової сфери, як The New York Times, Bloomberg, Street Journal за 2017-2018 роки. Початковий матеріал також був поділений на групи за способом перекладу: транскрипція/транскрипція, калькування, описовий переклад, конкретизація, генералізація. За частотністю вживання того чи іншого способу перекладу були отримані наступні результати: 62% було переведено прийомом калькування, 38% – описовим перекладом, 0% – транскрипцією та 0% – конкретизацією/генералізацією.

Переважна більшість термінів податкової сфери може бути передана у переказі за допомогою калькування.

Розглянемо застосування у тексті цього способу перекладу. «A draft bill released this month would introduce a new top bracket for *income tax*. It would also lift the rate for companies with an annual income of more than 500 million shillings (\$4.9 million) to 35 percent, the highest in the region, and boost the levy on capital gains to 20 percent from 5 percent».

У цьому уривку журналу Bloomberg, стаття від 31 травня 2018 року, «Big Four Spending Splurge Pushes Kenya to Bet on Tax Hikes», вживається податковий термін *income tax*, що означає податку прибуток (щодо юридичних використовується слово "прибуток", слово "доходи" вживається стосовно фізичних осіб ("податок на доходи фізичних осіб"). Слід зазначити,

що вираз "income tax" вживається в рівній мірі і для юридичних осіб (corporate income tax; пор.: personal income tax.); ПДФО («податок на доходи фізичних осіб»); податок на доходи фізичних осіб (він же personal income tax); "Податок на доходи фізичних осіб" (він же personal income tax). У даному випадку при перекладі застосовується прийом калькування.

«Проект закону, оприлюднений цього місяця, запровадить нову верхню ставку податку на прибуток. Це також підніме ставку для компаній з річним доходом понад 500 мільйонів шилінгів (4,9 мільйона доларів) до 35 відсотків, найвищого показника в регіоні, і підвищить податок на приріст капіталу до 20 відсотків з 5 відсотків».

У тій же статті згадується термін tax base, що в перекладі означає база оподаткування або податкова база-вартісна, фізична або інша характеристика об'єкта оподаткування:

«Kenyan authorities have said they'll broaden the tax base as they seek to increase revenue to help fund the 2018-19 budget and reduce a deficit that was at 8.9 percent of gross domestic product last year. Treasury Secretary Henry Rotich буде present spending plans to lawmakers on June. 14».

«Влада Кенії заявила, що вона розширюватиме податкову базу, оскільки вона прагне збільшити доходи, щоб допомогти фінансувати бюджет 2018-19 років і скоротити дефіцит, який торік становив 8,9 відсотка валового внутрішнього продукту. Секретар казначейства Генрі Ротич представить парламенту плани видатків 14 червня».

При перекладі застосовано також прийом калькування.

Журнал Bloomberg, стаття «Trudeau's Pipeline Takeover Is a Bittersweet Win for Oil Sands» від 31 травня 2018 року:

Наведемо приклад випадку калькування згаданого у Bloomberg «Banks Reduce Municipal-Bond Holdings for First Time Since 2009», стаття від 8 червня 2018 року:

«The lower tax rate appears to less of an impact on insurance companies. The Fed reported that property and casualty insurers' holdings held steady at \$327 billion, despite cutbacks that were previously disclosed by some of the biggest companies».

Термін tax rate переводиться як ставка, чи розмір податкової ставки, тобто величина податкових нарахувань на одиницю виміру податкової бази. Переказ цього податкового терміну передано за допомогою прийому калькування:

«Мабуть, нижча податкова ставка мала менший вплив на страхові компанії. ФРС повідомила, що активи страхових компаній та страхових компаній із страхування від нещасних випадків утримувалися на рівні 327 млрд. дол. США, незважаючи на скорочення, які раніше були розкриті деякими з найбільших компаній».

Термін indirect taxes у перекладі означає непрямі податки. Непрямий податок означає податок на товар або послугу, який встановлюється як накрутка на ціну або тариф. Господар фірми, яка виробляє товар або надає послугу, пропонує їх до продажу разом із накруткою та віддає державне мито від продажу товару, іншими словами продавець збирає податок, а споживач сплачує цей податок. При перекладі даного термінологічного поєднання застосовується прийом калькування.

Журнал Bloomberg, «Does Modi Deserve a Second Term?», 29 травня 2018 року

«Finally, there's economic reform, where Modi's government boasts of definite progress. It passed landmark tax reform, which completely overhauled India's system of indirect taxes and has the potential to knit India's disparate states into one economy — and even, perhaps, to increase tax compliance and raise government revenue to a new, higher level. India's banking system, burdened by bad loans, has been given new hope thanks to an insolvency and bankruptcy code that might help free some of the capital that's been sunk into stalled or

mismanaged projects. Debt-ridden electricity utilities have been given an opportunity to clean up their books, which together with a continued emphasis on rural electrification might finally give all Indians a chance at 24/7 power».

«Нарешті є економічна реформа, де уряд Моді може похвалитися певним прогресом. Він пройшов історичну податкову реформу, яка повністю перебудувала систему непрямих податків Індії та має потенціал пов'язати розрізнені держави Індії в одну економіку – і навіть, можливо, підвищити податкову відповідність та підвищити доходи уряду на новий, більш високий рівень. Банківська система Індії, обтяжена поганими кредитами, отримала нову надію завдяки неспроможності та кодексу банкрутства, які могли б допомогти звільнити частину капіталу, зануреного в застопорені або невдалі проекти. Довгостроковим електропостачальним підприємствам було надано можливість очистити свої книги, що разом із постійним акцентом на електрифікацію сільських районів може дати всім індіанцям шанс на електрифікацію 24 години на добу».

Описовий переклад, який надто громіздкий бажано застосовувати порівняно рідко, у тому випадку, якщо не існує інших можливостей перекласти текст, проте він все ж таки зустрічається при перекладі податкових термінів:

Податковий термін a tax haven у перекладі означає «податковий рай», офшорну зону, територію з пільговим режимом оподаткування. Цей термін перекладається описовим перекладом для кращої передачі змісту даного терміна.

«Most high-tax country enforcement efforts are aimed at other high-tax nations. —In effect, no-haven countries steal revenue from each other while letting tax havens flourish».(Bloomberg, "Corporate Tax Cuts May Shift Paper Profits, Not Factories", 8 червня 2018 року)

«Більшість високопріоритетних зусиль щодо забезпечення дотримання законів у країні націлені на інші країни з високим рівнем оподаткування.

Фактично, країни, які не є «податковим раєм», крадуть доходи одна в одної, дозволяючи процвітати таким територіям, з пільговим режимом оподаткування».

Інтерес представляє термінологічне словосполучення tax loopholes, що означає лазівки для догляду з-під оподаткування.

Приклад використання даного терміна представлений у заголовку статті "The Unintended Tax Loophole That Might Have Saved Donald Trump Big Bucks" журналу Forbs.

Цей термін перекладається за допомогою описового перекладу:

«Ненавмисна лазівка для виходу з-під оподаткування, яка могла б врятувати Великі долари Дональда Трампа».

Словосполучення Goods and services tax у перекладі означає податок з продажу товарів та послуг. Перекладається це термінологічне поєднання шляхом описового перекладу.

Журнал Forbs, стаття «The Four Benefits Of The New Goods and Services Tax (GST) For Startups In India», від 10 липня 2017 року:

«On 30 June 2017, during a special parliament assembly at night, Indian Prime Minister Narendra Modi addressed the nation and launched the Goods and Services Tax (GST) in the central hall, where first Prime Minister of independent India Jawaharlal Nehru delivered his famous 'tryst with destiny' speech on 15 August 1947. Just like Nehru's speech, which was delivered on momentous occasion of India gaining independence from British and emphasized on a new beginning for the country; at the stroke of midnight 1st July 2017, India freed itself from shackles of an obsolete tax system with implementation of GST across different states and the motto of one country, one tax, one market' finally becoming a reality».

«30 червня 2017 року під час спеціальної парламентської асамблеї вночі прем'єр-міністр Індії Нарендра Моді звернувся до нації та ввів податок з продажу товарів та послуг (GST) у центральній залі, де перший прем'єр-

міністр незалежної Індії Джавахарлал Неру відправив свій знаменитий «свист» із доленосним виступом 15 серпня 1947 року. Так само, як мова Неру, яка була передана з приводу того, що Індія набула незалежності від британців і підкреслила новий початок для країни; опівночі 1 липня 2017 року Індія звільнилася від кайданів застарілої податкової системи із впровадженням GST у різних державах, і девіз «одна країна, один податок, один ринок» нарешті став реальністю».

У ході нашого аналізу не було виявлено таких прийомів переведення податкових термінів, як конкретизація/генералізація та транскрипція. Слід зазначити, що більшість податкових термінів перекладається у вигляді калькування, невелика частина описовим перекладом.

2.4. Способи перекладу бухгалтерських термінів

Далі у нашому дослідженні було також відібрано 50 бухгалтерських термінів, які зустрілися на сторінках електронних ЗМІ. Аналіз частотності способів вживання способів перекладу бухгалтерських термінів показав, що: 50% бухгалтерських термінів переведено за допомогою калькування; 30%-описовим перекладом; 20%-транскрипцією; 0% - прийомом конкретизацією.

Розглянемо застосування способів перекладу практично.

При перекладі переважної більшості бухгалтерських термінів застосовано прийом калькування.

Електронне видання Bloomberg, стаття GoPro Used to Drive This Supplier 's Shares. Now It's Being Driven by Them» від 7 червня 2018 року:

«Ambarella gets 12 percent of its revenue from GoPro as of its latest *annual report*, the highest percentage among listed GoPro suppliers, and is GoPro's second largest supplier based on cost-of-goods sold, according to data compiled by Bloom- berg».

У цьому уривку вживається термін *annual report*, який означає річний звіт компанії, який директори повинні щорічно представляти її акціонерам. У Великобританії його зміст визначено Законом про компанії (*Companies Act*) та стандартами бухгалтерського обліку (*accounting standards*): Баланс компанії (*balance sheet*), Звіт про Прибутки та збитки (*Profit and Loss Account*), Звіт про рух коштів (*cash flow statement*), Примітки до них, а також Звіт директорів та Аудиторський висновок (*audit report*). Цей термін перекладено за допомогою калькування:

«Згідно з даними, зібраними Bloomberg, Ambarella отримує 12 відсотків свого доходу від GoPro порівняно з останнім річним звітом, найвищим серед перелічених постачальників GoPro, і є другим за величиною постачальником GoPro на основі проданих товарів».

«Based on March 2018 *balance sheets*, the impact on earnings per share from a 100 basis point increase ranges from minus 8 percent to positive 6.5 percent, the note said. Under the worst case scenario where banks can't raise the rates on loans and have to pay higher interest on customers' deposits, the impact ranges from minus 9 percent to minus 30 percent, with Bank Central Asia possibly seeing a 4 percent decline». (Bloomberg, «Indonesia Banks Face Complicated' Impact From Rates: Citi- group» от 8 июня 2018 года)

Термін *balance sheets* означає баланс підприємства «одна з конфігурацій фінансової звітності (*financial statements*), у змісті якої містяться відомості про активи (*assets*), пасиви (*liabilities*) та капітал (*capital*) підприємства на конкретну дату. Закон про компанії (*Companies Act*) вказує на конкретні форми Балансу (*Balance Sheet formats*) бажає, щоб він надавав справжнє та об'єктивне відображення (*true and fair view*) справи компанії».

«У примітці зазначається, що на основі балансів підприємства у березні 2018 року вплив на прибуток на акцію зі збільшенням на 100 базисних пунктів коливається від мінус 8 до плюс 6,5 відсотків. У гіршому випадку, коли банки не можуть підвищувати ставки за кредитами і змушені платити

вищі відсотки за депозитами клієнтів, вплив коливається від мінус 9 до мінус 30 відсотків, при цьому Bank Central Asia, можливо, знизить ставки на 4 відсотки ».

Термін *gross margin* означає валовий прибуток (як правило, у відсотковому вираженні); прибутковість; валовий прибуток (від реалізації; GM; також *gross profit* - амер. Розраховується як різниця між сумою реалізації (*sales*) і собівартістю реалізованих товарів (*cost of goods sold*)); загальна маржа. Використання цього терміну показано у уривку журналу Bloomberg, "Biggest Electric-Vehicle Battery Maker Soars on Trading Debut" від 11 червня 2018 року:

«Still, CATL's *gross margin* shrank 9.5 percentage points last year to 35 per- cent. The company lowered battery prices to gain market share after the government reduced electric-vehicle subsidies, weighing on profitability, founder Zeng Yuqun said last month».

Перекладається цей термін також за допомогою калькування:

«Проте, валовий прибуток CATL минулого року скоротився на 9,5 процентних пункти до 35 відсотків. Компанія знизила ціни на батареї, щоб отримати частку на ринку після того, як уряд скоротив субсидії на електромобіль, зважуючи прибуток, заявив минулого місяця засновник Zeng Yuqun».

Термін-реалія *intangible assets* у перекладі означає нематеріальні активи (НМА - *goodwill, patent, trademarks* (гудвілл, патент, товарний знак); назва однієї зі статей у формі балансу компанії (*Balance Sheet formats*); протилежний термін: *tangible assets* - матеріальні активи). Цей бухгалтерський термін перекладається також у вигляді прийому калькування в текстах економічної тематики.

У статті Bloomberg *Bubble-Like Stock Valuations Miss \$3.4 Trillion in Hidden Assets* від 6 червня 2018 року. У цьому прикладі використовується динний бухгалтерський термін:

«Not recognizing intangible assets can push down both profits and book value in businesses that depend on research and marketing, which are increasingly important in the global knowledge economy».

Нижче наведено варіант перекладу, де термін переданий за допомогою калькування:

«Незнання нематеріальних активів може призвести до зниження прибутку і балансової вартості на підприємствах, які залежать від досліджень та маркетингу, які набувають все більшого значення у світовій економіці знань».

Прийом транскрипції при перекладі бухгалтерських термінів застосовується рідко через обмежене включення запозичень до системи понять відповідної бухгалтерської області. Прийом транскрипції доречний під час перекладу терміну *amortization*, що означає амортизацію (нематеріальних активів); амортизаційне списання (протягом терміну служби основного капіталу); поступове погашення боргу (на виплат з резервного фонду); поступове створення фонду (для погашення боргу до настання терміну зобов'язання); зношування; списання; погашення кредиту рівними платежами; зниження з часом вартості нематеріальних активів *intangible assets* в бухгалтерських записах.

Підібрати точне за значенням слово неможливо. При цьому описовий переклад виглядатиме надто громіздко, тому був запропонований варіант перекладу за допомогою транскрипції: амортизація.

У уривку статті "Nomad Agrees to Buy British Food Brand Aunt Bessie's" журналу Bloomberg від 4 червня 2018 року: згадується цей термін-реалія:

«The deal values Aunt Bessie's at about 240 million euros (\$281 million). That's about 10 times the company's adjusted earnings before interest, taxes, depreciation and amortization of 23 million euros for the fiscal year through April. The acquisition is expected to be immediately accretive to earnings, Gottesman said in the statement».

Також у наведеному вище уривку представлений термін, який перекладається за допомогою калькування. Термін *fiscal year* означає податковий рік (також *financial year* – англ.); фінкальний рік (також *financial year* – англ.)

«За словами Готтесмана: Вартість угоди Aunt Bessie складає близько 240 мільйонів євро (281 мільйон доларів). Це приблизно в 10 разів перевищує скоригований прибуток компанії до сплати відсотків, податків, амортизації у 23 мільйони євро за фінансовий рік до квітня. Очікується, що придбання буде негайно акциновано до доходів».

Ще один приклад використання прийому транскрипції:

«The company is in talks with the government, its main debtor, and is putting pressure on clients behind on payments as part of an effort to recover outstanding payments of about 60 billion naira, he said. It's also discussing with lenders on re- scheduling its debts now worth 33.6 billion naira». (Bloomberg, «Julius Berger Ni- geria Sees Revenue Up as Currency Woes Abate», 28 мая 2018 год).

У цьому уривку є термін- реалія *debtor*, що в перекладі означає дебітор; боржник. В даному випадку доречніше застосувати прийом транскрипції:

«За його словами, компанія веде переговори з урядом, його основним дебітором, і чинить тиск на клієнтів із платежів у рамках зусиль з відновлення невиконаних платежів у розмірі близько 60 млрд. найрів. Він також обговорює з кредиторами про перегляд своїх боргів зараз на суму 33,6 млрд найріві».

Описовий переклад, як і транскрипція, застосовується порівняно рідко під час перекладу бухгалтерських термінів.

Термін-реалія *invoicing* означає виставлення рахунків, виписка рахунка-фактури; порядок виставлення рахунків; порядок виставлення рахунків-фактур. Цей термін перекладається у текстах економічної тематики

описовим перекладом. Описовий переклад допомагає точно передати значення терміна.

Наведемо приклад використання даного терміна у виданні:

«Square has maneuvered similarly, now offering invoicing, third-party e-commerce integration and peer-to-peer cash transfers. It puts Square, Squarespace and iZettle in the same broad basket as Shopify, Etsy Inc., and even PayPal Holdings Inc». (Bloomberg, « It's IPO Time for iZettle, Europe's Answer to Square», 8 мая 2018 год).

У цьому прикладі логічніше використовувати варіант перекладу, в якому цей термін буде передано описовим перекладом:

«Компанія Square маневрувала аналогічним чином, тепер пропонуючи виставлення рахунків, сторонню інтеграцію електронної комерції та однорангові грошові перекази. Він поміщає Square, Squarespace та iZettle у той самий широкий набір, що і Shopify, Etsy Inc. та навіть PayPal Holdings Inc».

«Although it exceeds inflation, which reached a seven-year low of 3.8 percent in March, the proposal is in line with the government's spending plans. The state wage bill is projected to rise 7.3 percent to 587.1 billion rand (\$46 billion) in the current fiscal year, and by a similar increase over each of the next two years, the budget shows. Personnel costs account for about 35.2 percent of total government expenditure».

У вищевказаному уривку журналу Bloomberg, стаття «South Africa's Civil Servant Wage Deal Hangs in the Balance» від 22 травня 2018 року, був вжитий термін «personnel costs» означає витрати на утримання персоналу; витрати на персонал.

«Хоча це перевищує інфляцію, яка у березні досягла семирічного мінімуму в 3,8 відсотка, ця пропозиція відповідає планам державних витрат. Очікується, що державний бюджет заробітної плати зросте на 7,3 відсотка до 587,1 мільярда рандів (46 мільярдів доларів США) у поточному фінансовому

році та аналогічним збільшенням порівняно з кожним із наступних двох років, як показує бюджет. Витрати на утримання персоналу становлять близько 35,2 відсотка від загальних державних витрат».

В даному випадку був застосований прийом описового перекладу, хоча можливе було і застосування калькування.

Таке термінологічне скорочення, як EBITDA, означає прибуток до відрахування відсотків, податків, знецінення активів та амортизації. І перекладається у текстах описовим перекладом.

«Even if all Hainan Air's equity was sold for a single yuan, that hefty debt pile would mean it was changing hands at a higher enterprise value-to-Ebitda ratio than Singapore Air, one of the best-run carriers on the planet». (Bloomberg, «Singapore Inc. Buys an Overpriced Ticket to Hainan», 11 юня 2018 год).

«Навіть якби всю частину закладеного майна компанії Hainan Air було продано за один юань, ця важка боргова купа означала б, що вона змінила власника з більш високим ставленням вартості компанії до прибутку до вирахування відсотків, податків, знецінення активів та амортизації, ніж Singapore Air, одного з найкращих операторів на планеті».

У ході аналізу способів перекладу бухгалтерських термінів було виявлено, що переважну частину було переведено прийомом калькування і зовсім мала частина транскрипцією та описовим перекладом.

2.5. Способи перекладу термінів криптоіндустрії

Ще один нещодавно з'явився пласт термінів, пов'язаних із виробництвом і функціонуванням криптовалюти. Криптовалюта є видом цифрової валюти, яка створюється і контролюється за допомогою криптографічних методів. Як правило, облік криптовалют децентралізований. Функціонування даних систем засноване на таких технологіях як блокчейн, спрямований ациклічний граф, консенсусний

реєстр (ledger) та ін. Транзакційна інформація здебільшого не зашифровується та відображається наочно. Для забезпечення незмінності бази ланцюжка блоків транзакцій використовуються елементи криптографії (цифровий підпис на основі системи з відкритим ключем, послідовне хешування).

Термін закріпився після публікації статті про систему Біткойн «Cryptocurrency» (Криптографічна валюта), опублікованій у 2011 році в журналі Forbes. Сам же автор біткойна, як і багато інших, використовував термін "електронна готівка" (англ. electronic cash). Було відібрано 50 термінів. При перекладі даних термінів однаковою мірою використовуються і прийоми калькування та транскрипції: 60 %- транскрипція; 40% - напівкалькування. Прийоми конкретизації та описового перекладу не виявлено.

«The extraordinary volatility of *Bitcoin* and other cryptocurrencies has become a threat not just to the international financial system, but also to political order. The *blockchain* technology upon which *cryptocurrencies* are based promises a better and more secure payment method than anything seen before, and some believe that cryptocurrencies will replace electronic currency in traditional bank accounts, just as electronic transfers replaced paper money, which succeeded gold and silver».

«Екстраординарна волатильність біткойна та інших криптовалют становиться загрозою не тільки для міжнародної фінансової системи, а й для політичного порядку. Так, на технологію блокчейн, на якій ґрунтуються криптовалюти, покладаються надії як на більш безпечний і зручний метод платежів, ніж будь-які раніше. Деякі експерти запевняють, що криптовалюти замінять електронні гроші на традиційних банківських рахунках так само, як електронні платежі замінили паперові гроші, які, у свою чергу, прийшли на зміну золоту та сріблу».

У цьому уривку статті «The Bitcoin Threat» з журналу Bloomberg від 2 лютого 2018 року використовується відразу кілька термінів криптоіндустрії. Термін *cryptocurrencies* перекладається українською мовою як криптовалюта. Як можна помітити, частина слова передається транскрипцією – «крипто», а друга частина слова перекладається – «валюта». В даному випадку використано прийом напівкалькування.

Термін *Bitcoin* перекладається шляхом транскрипції як біткойн, або біткоїн. Вибір транскрипції обумовлений тим, що цей термін є відносним новим для української мови, і запозичується з англійської з метою найменування нової грошової одиниці, яка використовується в електронних платіжних системах.

Термін *blockchain* також передається українською мовою за допомогою транскрипції – блокчейн. Він означає цифровий реєстр, в якому зберігається інформація про всі транзакції, угоди та укладені контракти. Використання транскрипції в даному випадку дозволяє найменувати невідомі для українського населення криптоіндустрії.

У цьому уривку спостерігаємо переклад з допомогою транскрипції чергового терміну криптоіндустрії – майнінг (*mining*). Якщо ми звернемося до перекладних словників, то побачимо, що слово “*mining*” перекладається українською мовою як “видобуток”. І це явище криптоіндустрії також означає видобуток, у разі токенів, електронних грошових одиниць. Проте, перекладачі не використовують переклад цієї одиниці, а вдаються до транскрипції. Цей спосіб переказу, мабуть, дає змогу закріпити за цим терміном специфічне розуміння заробітку електронної валюти.

Розглянемо наступний приклад:

Журнал Bloomberg, стаття « \$2.3 Billion in Losses Highlights Crypto’s Moral Hazard» от 11 июня 2018 года: «True believers are convinced that Bitcoin and its siblings will overthrow fiat currencies and the existing structures to

which they're attached. At their most basic level though, Bitcoin, Ether and the hundreds of other altcoins are simply products».

Даний приклад містить термін *fiat currencies*, який перекладається як фіатні гроші. У даному випадку знову спостерігаємо прийом напівкалькування. Частина терміна зберігає іншомовне забарвлення, частина перекладається траційною відповідністю. Фіатні гроші мовою криптовалютників означають валюту, яку уряд встановлює як законний платіжний кошт. При цьому слово *fiat* перекладається українською як «вказівка згори», що пояснює трактування терміна. Проте перекладачі не використовують переклад цього слова, а транскрибують.

У цьому прикладі спостерігаємо ще кілька термінів криптоіндустрії, передачі яких українською мовою обрано спосіб транскрипції: *Bitcoin* – биткойн, *Ether* – Ефір, *altcoin* – альткойн.

«Віруючі переконані, що Біткойн та його брати та сестри повалять фіатні гроші та існуючі структури, до яких вони прив'язані. Однак на самому базовому рівні Біткойн, Ефір та сотні інших альткойнів – це просто продукти».

У ході проведеного дослідження було зазначено, що ця галузь економіки ще тільки розвивається, тому список термінів порівняно невеликий. Однак, провідними способами передачі нових термінологічних понять з англійської мови на українську стають напівкалькування та транскрипція. Дані способи перекладу дозволяють коротко і однозначно позначити нове для української культури явище дійсності та закріпити його вживання у новому виді економічної діяльності. Порівняльний аналіз частотності вживання способів перекладу економічних термінів за категоріями

2.6. Зіставний аналіз частотності вживання способів перекладу англomовних економічних термінів на українську мову

Далі у нашому дослідженні проведемо порівняльний аналіз частотності вживання того чи іншого способу перекладу різних категорій термінів.

Найчастіше при передачі фінансових термінів використані прийоми калькування та транскрипції. Прийом опису був дуже рідко. Прийом конкретизації, згідно з проведеним нами аналізом, вживався найменше.

Під час аналізу частотності способів вживання певних способів перекладу торговельних термінів було виявлено таку тенденцію: більша частина цих термінів перекладено у вигляді калькування; набагато менше термінів – транскрипцією та описовим перекладом; прийом конкретизації застосовувався один раз.

При перекладі бухгалтерських термінів прийом калькування застосовувався в більшості випадків. Транскрипція та описовий переклад застосовуються дуже рідко.

При перекладі податкових термінів варто відзначити таку тенденцію: переважна більшість термінів, як і в усіх попередніх випадках, перекладається за допомогою калькування. Зовсім невелика частина термінів перекладається описовим перекладом. Таких прийомів перекладу, як транскрипція та генералізація/ конкретизація не виявлено.

Також нами торкнулися маловивчені терміни криптоіндустрії. При аналізі способів перекладу було виявлено, що до невеликої кількості існуючих термінів застосовуються прийоми напівкалькування та транскрипції рівною мірою.

На завершення необхідно виділити те, що терміни сфери економіки зазнають дуже стрімких змін. Терміни, які існують в даний період часу, виникли і вступили в застосування зовсім недавно. Вони ще маловивчені і дуже коротко описані, або зовсім відсутні в науковій літературі, також варто

відзначити, що вони досить не часто трапляються в українськомовних статтях електронних ЗМІ, і таким чином, не досягли уваги практиків і теоретиків перекладу. Все це свідчить про те, що сучасна економічна термінологія є матеріалом перспективним та цікавим для подальших досліджень у перекладознавчій сфері.

ВИСНОВКИ

У цій роботі було досліджено способи перекладу термінів економічної галузі, оскільки дана проблема є актуальною для процесу міжкультурної комунікації.

Під час проведення нашого дослідження було отримано наступні результати. Дано визначення слова термін. Під терміном у загальному розумінні визначають слово або поєднання слів, яке означає поняття певної сфери діяльності або знання.

Досліджено способи перекладу термінів: калькування; транскрипція /транскрипція; копіювання без перекладу; описовий переклад; конкретизація/генералізація; інші методи перекладу (модуляція, змішані види вищеописаних операцій). При перекладі економічних термінів спосіб перекладу залежить від економічної галузі, до якої належить термін.

Проаналізовано частотність вживання різних способів переведення фінансових термінів (49 % термінів перекладено калькуванням, 30 % термінів – транскрипцією, 14 % - описовим перекладом та 7 % - конкретизацією.)

Проаналізовано частотність вживання різних способів переведення торгівельних термінів (60 % термінів, перекладено калькуванням, 21 % термінів – транскрипцією, 17 % – описовим перекладом та 2 % – конкретизацією).

Проаналізовано частотність вживання різних способів переведення бухгалтерських термінів (50 % термінів, перекладено калькуванням, 20% термінів – транскрипцією, 30% – описовим перекладом та 0 % – конкретизацією).

Проаналізовано частотність вживання різних способів переведення податкових термінів (62 % термінів, перекладено калькуванням, 0 % термінів - транскрипцією, 38% - описовим перекладом та 0% - конкретизацією).

Проаналізовано частотність вживання різних способів переведення термінів криптоіндустрії (40 % термінів, перекладено калькуванням, 60 %

термінів - транскрипцією, 0 % - описовим перекладом і 0 % - конкретизацією).

Також було виявлено, що домінуючим способом переказу фінансових, торговельних, податкових та бухгалтерських термінів є калькування.

Під час аналізу перекладу термінів криптоіндустрії було виявлено, що домінуючим способом даних термінів є транскрипція.

Переклад термінів давно освоєних сфер економіки (фінансової, торговельної, податкової, бухгалтерської) здійснюється за допомогою використання більшої кількості способів перекладу (4 способи: калькування, транскрипція, описовий переклад, конкретизація).

Було також виявлено, що терміни, що належать до сфери економіки, яка порівняно недавно з'явилася (криптоіндустрія), перекладаються за допомогою обмеженої кількості прийомів (2 способи: калькування, транскрипція).

А також можна сказати, що при перекладі економічних термінів використовується обмежена кількість способів перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Акоп'янц Н.М, Ворожбіт М.Ю. Лексико–стилістичні особливості перекладу англомовних текстів змі на українську мову / [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/22022/1/vestnik_KhPI_2016_13_Akopiants_Leksyko–stylistych.pdf
2. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: «Нова книга», 2003. 203 с.
3. Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 240с.
4. Глоба О.В. Принципи утворення навчальних словотворчих термінологічних словників (на матеріалі англ.економ.термінолексики): Автореф.дис...канд. філол.наук: 10.02.04. Одес.нац.ун-т. ім.І.Мечникова. Одеса, 2002. 20 с.
5. Дуднік Г.Т. Англомовні запозичення в українській фінансово-економічній термінології та особливості їх перекладу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: зб. наук. праць. Херсон: ХДУ, 2013. Вип. 20. С. 241-243.
6. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002. 458 с.
7. Карабан В. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. Вінниця, 2003. 126 с.
8. Козлюк В.О., Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган–Барановського. Історія становлення української економічної термінології [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Philologia/62350.doc.htm

9. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. В: Нова Книга. 2000. 448с.
10. Кухаренко В.А. Практикум з стилістики англійської мови: Підручник. Вінниця. «Нова книга», 2000 160с.
11. Левицький А.Е. Порівняльна граматики англійської та української мов. К.: Освіта України, 2007. 136 с.
12. Мацак Ж.Г. , Кременчуцький державний політехнічний університет імені Михайла Остроградського. Переклад термінів фінансо-вої галузі українською мовою [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <http://www.kdu.edu.ua/statti/2008-1/167.pdf>
13. Наконечна Г. Українська науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення. Вісник Львів.держ.ун-ту ім.І.Франка. 1999. №8. С.29-37.
14. Поліщук А.В. Особливості адекватного перекладу науково– технічних текстів. Види науково–технічного перекладу [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/nzbdpufn_2016_10_17.pdf
15. Савицька Л.В. Особливості перекладу англійських економічних термінів українською мовою [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://docplayer.net/68568880-Osoblivosti-perekladu-angliyskih-ekonomichnih-terminiv-ukrayinskoju-movoyu.html>
16. Фурт Д. Переклад економічної термінології з англійської мови українською: лексико-семантичний аспект. Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. Випуск 8. Частина II. С.28-33. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1631/1/Furt_article_17_2019.pdf

17. Bradford T. Stull. *The Elements of Figurative Language*. London.: Prentice Hall, 2002.
18. Braun, F. *Terms of Address: Problems of patterns and usage in various languages and cultures*. Berlin, New York, Amsterdam: Mouton de Gruyter, 1988. 372 p.
19. Breal, M. *Essai de Semantique*. Geneva, 2012. 123 p.
20. Goddard, Ch. *Business idioms international*. Phoenix elt., 1995. P.17-23.
21. Davis, S. *Perlocutions. Speech Act Theory and Pragmatics. Volume 10*. Dordrecht, Boston, London: Reidel Publishing Company, 2012. 317p.
22. Jerry, M. Rosenberg *Dictionary of Business and Management*. John Wiley & Sons. Ins, 1993. 374 p.
23. Durkin, P. *Borrowed words in English: tracing the changing patterns*. Oxford English Dictionary. 4 March 2014. [Электронный ресурс] // blog.oxforddictionaries.com : офиц. сайт. – 25.10.2008. – Режим доступа: <http://blog.oxforddictionaries.com/2014/03/borrowed-words>.
24. Fredeen, Ch. *Borrowed Words in English*. 2010 // www.danshort.com: офиц. сайт. 13.05.2003.URL: <http://www.danshort.com/ie/borrowed-words.htm>.
25. Hoffer, B. L. *Language Borrowing and the Indices of Adaptability and Receptivity*. *Intercultural Communication Studies XIV: 2* 2005. // www.uri.edu: офиц. сайт. 17.08.2006. URL: <http://www.uri.edu/iaics/content/2005v14n2/05%20Bates%20L.%20Hoffer.pdf>
26. Kalisz, R. *Speech Act as a Radial Category. Images from the Cognitive Scene*. Ed. By E. Gorska. Krakow, 1993. 155p.
27. Crystal, D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. UK, Norwich: Cambridge University Press, 2013. 123 p.
28. Cutler, A. *The suffixing preference: a processing explanation*. *Linguistics*. 1985. V. 23. P. 723-758.
29. Marchand, H. *The Categories and Types of present Day English Word Formation*. München, 2013. 215 p.

30. Nunnemann, E. M. *Borrowing in the English Language*. 2014. // <http://www.eva.nunnemann.com/wp-content/borrowing-in-english3.pdf>.
31. Reaney, P.H. *The Origin of English Surnames*. Boston and Henley: London, 2014. 416 p.
32. Sapir, E. *Selected Writings in Language, Culture and Personality*. Ed. By David G. Mandelbaum. Berkeley and Los-Angeles: University of California Press, 1968. 617p.
33. Stampe, D. W. *Meaning and Truth in the Theory of Speech Acts*. Syntax and Semantics. Volume 3. Theory of Speech Acts. New York, San Francisco, London: Academic Press, 2012. 406p.
34. Steinmann, M. *Speech-Act Theory and Writing. What Writers Know. The Language, Process, and Structure of Written Discourse*. New York, London, Toronto: Academic Press, 1982. 391p.
35. Strawson, P. F. *Logico-Linguistic Papers*. London, 2013. 251 p.
36. Stevens, P. *English as an International Language*. English as an International Language. London: The British Council, 1978. P. 26-44.
37. Strutt, Peter. *Longman business english usage*. Longman group Ltd, 1995. 321 p.
38. Thomas, J. *Meaning in Interaction: An Introduction to Pragmatics*. London: Longman, 1995. 231 p.
39. Tsui, B. H. *English Conversation*. Oxford University Press, 1994. 298p.
40. Turner G.W. *Stylistics*. London: Penguin Books, 2001.
41. Fraser, B. *Hedged Performatives*. Syntax and Semantics. Volume 3. Theory of Speech Acts. New York, San Francisco, London: Academic Press, 2013. 406 p.
42. Wales K. A. *Dictionary of Stylistics*. London: Longman, 2001.
43. Wright L., Hope J. *Stylistics: A Practical Coursebook*. London: Routledge, 1995.

44. Bloomberg [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.bloomberg.com/europe>
45. The New York Times [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.nytimes.com>
46. The National Interest [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://nationalinterest.org>
47. Intellinews [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.intellinews.com>
48. Forbs [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.forbes.com>
49. Council on Foreign Relations [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.cfr.org>
50. Atlantic Council [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.atlanticcouncil.org>
51. Los Angeles Times [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.latimes.com>